

สร้างฐานสู่ยอด

ธรรมสำหรับฆราวาส

พระอาจารย์ชาญชัย อธิปญฺญ

สร้างฐาน สู่ยอด

ธรรมสำหรับฆราวาส

พระอาจารย์ชาลุธชัย อธิปญฺโญ

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีลำดับที่ ๓๑๖

สร้างฐาน สู้ยอด
ธรรมล้ำรับฆราวาส

พระอาจารย์ชาญชัย อธิปญฺโญ

ร่มอารามธรรมสถาน คลอง ๑๐ (ฝั่งธัญบุรี)

ต.บึงบา อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี ๑๒๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๕๐๘๘-๕๐๐๑ โทรสาร ๐๒-๕๐๘๘-๕๐๐๗

www.romaram.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : คีรีส วัชรสุขจิตกร

แยกสี : แคนหนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชูมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕๕-๗๘๗๐-๓

สรรพทานัง ธรรมทานัง ชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

คำอนุโมทนา

ผู้เขียนได้รับนิมนต์จากชมรมกัลยาณธรรมให้แสดงธรรมเป็นธรรมทาน ครั้งที่ ๒๘ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗ จึงได้เลือกเนื้อหาของธรรมเกี่ยวกับเรื่องอนุปปพิภักธอันเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ขรवासผู้ครองเรือนซึ่งยังเสพงาม ให้เข้าใจความหมายของธรรมเบื้องต้น ก่อนที่จะทรงแสดงธรรมขั้นสูงคืออริยสัจ ๔ ให้ฟังเป็นลำดับต่อไป การที่ทรงแสดงธรรมตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว เป็นผลให้ผู้ฟังไม่ว่าจะเป็นยสะกุลบุตร รวมทั้งบิดา มารดา และสหายอีก ๕๔ คน มีดวงตาเห็นธรรม เป็นพระโสดาบันและพระอรหันต์ตามวาทนาบารมี ต่างกรรมต่างวาระกัน

เนื้อหาของอนุப்புพิภพประกอบด้วยการให้ทาน การรักษาศีล อันมีผลให้ได้เกิดบนสวรรค์ มีความสุข อันประณีต ทำให้เทวดาลุ่มหลงเสพกามอยู่ กามนั้นมี โทษมีทุกข์เมื่อยึดติดก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร อีกไม่สิ้นสุด ทางออกคือการเจริญเนกขัมมะ ลดการ บริโภคมาจนถึงขั้นออกบวชเพื่อจุดหมายที่จะนำตน ให้พ้นทุกข์

ผู้เขียนเห็นว่าความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว มีความ สำคัญต่อผู้ที่สนใจปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน เพราะ ส่วนใหญ่มุ่งไปเจริญภาวนากัน อันเป็นธรรมขั้นสูง โดย ข้ามธรรมขั้นพื้นฐานที่ควรจะปฏิบัติในชีวิตประจำวันคือ ทานและศีล เมื่อไม่มีธรรมขั้นพื้นฐานแล้วจะขั้นสูงได้ อย่างไร โดยเฉพาะหากไม่มีศีล ๕ ก็ไม่สามารถบรรลุ ถึงอริยธรรมขั้นพระโสดาบันเป็นต้นไปได้

ทาน ศีล ภาวนา จึงเป็นธรรมที่ฆราวาสผู้ครอง เรือนควรปฏิบัติ มิใช่ให้ความสำคัญแต่การปฏิบัติ ภาวนา(สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน)เท่านั้น โดยละเลยในเรื่องทานและศีล อันจะทำให้การปฏิบัติ ธรรมไม่มีความก้าวหน้า นอกจากนี้การไม่ทำทานยังเป็น คนที่ขาดความเมตตา เห็นแก่ตัวเอาเปรียบผู้อื่น

การไม่รักษาศีลก็จะเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน เป็นที่ดูหมิ่นของคนทั่วไป อยู่กับใครก็มีปัญหา ตนเองก็มากด้วยความทุกข์

ทางชมรมกัลยาณธรรม โดย ทพ.ญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ ได้นิมนต์ผู้เขียนขอให้เขียนเรื่องนี้ เพื่อพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ผู้เขียนขออนุโมทนาในกุศลจิตด้วย หากท่านอ่านแล้วได้รับประโยชน์ขอให้กุศลผลบุญจงสำเร็จแต่ชมรมกัลยาณธรรมและผู้มีส่วนสนับสนุนในการผลิตและเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ หากมีข้อผิดพลาดบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยและยินดีที่จะรับฟังเพื่อแก้ไขต่อไป.

พระชาณูชัย อธิปญฺโญ

ร่มอารามธรรมสถาน

๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

คำนำ

ชมรมกัลยาณธรรม

ชมรมกัลยาณธรรมได้รับความเมตตาจากพระอาจารย์ชาญชัย อธิปญโญ แห่งร่วมอารามธรรมสถาน มาเป็นองค์บรรยายแสดงธรรมเป็นธรรมทาน ครั้งที่ ๒๘ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗ เนื้อหาของธรรมเกี่ยวกับเรื่องอนุปปพิกถอันเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ฆราวาสผู้ครองเรือน ก่อนที่จะทรงแสดงธรรมขั้นสูงคืออริยสัจ ๔ ต่อไป เนื้อหาของอนุปปพิกถประกอบด้วย การให้ทาน การรักษาศีล และยังแสดงทางออกจากวัฏสงสารคือการเจริญเนกขัมมะ

พระอาจารย์ท่านเห็นว่าความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว มีความสำคัญต่อผู้ที่สนใจปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน เพราะส่วนใหญ่มุ่งไปเจริญภาวนากัน อันเป็นธรรมขั้นสูง โดยข้ามธรรมขั้นพื้นฐานที่ควรจะต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คือ ทานและศีล เมื่อไม่มีธรรมขั้นพื้นฐานแล้วจะขึ้นสูงได้อย่างไร โดยเฉพาะหากไม่มีศีล ๕ ก็ไม่สามารถบรรลุถึงอริยธรรมขั้นพระโสดาบันเป็นต้นไปได้ ทาน ศีล ภาวนา จึงเป็นธรรมที่ฆราวาสผู้ครองเรือนควรปฏิบัติ มิใช่ให้ความสำคัญแต่การปฏิบัติภาวนา (สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน) เท่านั้น

ชมรมกัลยาณธรรม เห็นคุณค่าของธรรมดังกล่าว ที่พระอาจารย์ได้แสดงไว้ดีแล้ว จึงขอความเมตตาให้ท่านเขียนเรียบเรียงเรื่องนี้อีกครั้งเพื่อพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน อันเป็นทางเผยแผ่ธรรมอันประเสริฐให้เป็นประโยชน์ในวงกว้างออกไป หวังให้ธรรมนี้เป็นที่พึ่งและแสงสว่างส่องใจสรรพสัตว์ผู้ว่ายวนอยู่ในวัฏฏทุกข์ จะหาทางออกจากทุกข์ได้ด้วยสัมมาปฏิบัติเป็นลำดับไป

และขอโน้มถวายอาณิสงส์แห่งธรรมทานนี้เป็นพุท
บูชาและโน้มถวายเป็นอาจารย์บูชาแด่พระอาจารย์ชาญชัย
อธิปญโญ ซึ่งดำเนินนำเป็นแบบอย่างแก่พวกเรามา
แล้วด้วยดี

กราบขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญอย่างยิ่ง
ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม
๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

สร้างฐาน ส่วยอด
ธรรมสำหรับฆราวาส

หากท่านสนใจจะปฏิบัติธรรม ควรเริ่มปฏิบัติ
อย่างไร ให้ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้า

หรือหากท่านเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ท่านมีปัญห
อย่างไรหรือไม่

๑. รู้สึกว่าการปฏิบัติธรรมของตนไม่ค่อยจะ
ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะยังไม่สามารถควบคุมจิตของ
ตนให้สงบ และยังไม่เกิดปัญญาเอาชนะกิเลสได้

๒. ควบคุมอารมณ์ที่เป็นอกุศลของตนไม่ค่อยจะ
ได้ เช่น ความโกรธ เป็นเหตุให้แสดงสีหน้าวาจาออกไป
ในทางที่ก้าวร้าว มีปากเสียงกับคู่กรณีอยู่เนืองๆ

๓. ไม่ได้ได้รับความเชื่อจากคนในครอบครัวหรือ
คนในที่ทำงานเท่าที่ควร โดยเห็นว่าแม้ไปอบรมปฏิบัติ
ธรรมมาหลายครั้ง แต่พฤติกรรมในทางที่เป็นลบ ยัง
ไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

กรณีดังกล่าวมักเป็นกันโดยทั่วไปในผู้ปฏิบัติธรรม
 เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้องทบทวนดูว่า เราปฏิบัติธรรม
 กันแบบใด

ส่วนใหญ่ของผู้ที่ไปปฏิบัติธรรมตามสำนักอบรม
 กรรมฐาน ก็จะไปเดินจงกรม นั่งสมาธิ เจริญสติ
 กำหนดรู้ในอริยาบถ และฟังธรรม ตามที่สำนักอบรม
 ปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่สอนกัน ซึ่งเป็นการสอนให้
ปฏิบัติสมถกรรมฐาน (การทำสมาธิให้จิตมีความสงบ)
 และ**วิปัสสนากรรมฐาน** (การเจริญปัญญา ให้จิตเข้าใจ
 ความเป็นจริงว่า รูป-นามหรือสิ่งทั้งหลาย ตกอยู่ใต้กฎ
 อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อฝึกวางใจให้เป็นอุเบกขาต่อ
 สิ่งที่ได้สัมผัสสัมผัสพันธ์ หรือสิ่งที่มากระทบ)

วิธีการดังกล่าวกลายเป็นรูปแบบของการสอน
 ปฏิบัติธรรมในยุคนี้ไป โดยมีได้ตระหนักว่านั่นเป็นการ
 สอนธรรมะขั้นสูง แก่ผู้ที่ดูเหมือนว่ายังไม่มีพื้นฐานของ
 ธรรมะที่แน่นพอ

**เมื่อไม่มีฐานรากที่แข็งแกร่ง จะขึ้นสู่ที่สูงได้
 อย่างไร**

พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องนี้ว่าอย่างไร

เมื่อทรงตรัสรู้แล้วทรงโปรดบัญญัติจักษุคือเป็นหมู่แรก ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี กรุงราชคฤห์ ทรงเห็นว่าบัญญัติจักษุเป็นนักบวชได้ออกจากกามแล้ว คือไม่ยินดีพอใจต่อรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่กายสัมผัส) ไม่ได้ครองเรือนอยู่กับครอบครัว ออกปลีควิวะบำเพ็ญภาวนา มุ่งแสวงหาความหลุดพ้น ทนต่อความขาดแคลนทุกข์ยากลำบาก มิได้บารุงบำเรอชีวิตให้สุขสบายเหมือนมราวาส

ด้วยเหตุนี้ธรรมที่ทรงแสดงต่อบัญญัติจักษุจึงเป็นธรรมชั้นสูง เพื่อนำไปสู่ความหลุดพ้น ธรรมเทศนาครั้งนั้นเป็นครั้งแรก ชื่อว่า**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** อันหมายถึงธรรมที่ขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้เผยแผ่ออกไปสู่ชาวโลก หลังจากว่างเว้นพุทธศาสนามาช้านาน เนื้อหาของธรรมที่ทรงแสดงว่าด้วย**อริยสัจ ๔** อันประกอบด้วย**มรรคมีองค์ ๘**

เมื่อทรงแสดงธรรมจบโกณฑัญญะผู้มีอาวุโสสูงสุดก็ได้มีดวงตาเห็นธรรม เป็นพระโสดาบัน แสดงครั้งต่อๆ มาท่านวัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ก็ได้มีดวงตาเห็นธรรม เป็นพระโสดาบันตามลำดับ

เมื่อได้พระอริยบุคคลเบื้องต้นเป็นสาวกทั้ง ๕ รูปแล้ว พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องต่อไปมีชื่อว่า **อนัตตลักขณสูตร** มีเนื้อหาว่าด้วยรูป-นามเป็นอนัตตาหรือไม่ใช่ตัวตน ของตน ตกอยู่ใต้กฎไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) เมื่อทรงแสดงธรรมดังกล่าวจบ ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ บรรลุธรรมขั้นสูงสุดเป็นพระอรหันต์ในคราวเดียวกัน

จากนั้นอีกไม่นานทรงโปรดฆราวาสคนแรกคือ ยสะกุลบุตร ซึ่งเป็นบุตรของมหาเศรษฐีเมืองพาราณสี ได้รับการบำรุงบำเรอจากพราหมณ์ผู้เป็นบิดาเป็นอย่างดี มีบ้านใหญ่โตราวกับวัง หาสาวงามสะคราญโฉมไว้คอยบรรเลงขับร้องพ้อนรำให้สำราญใจทุกราตรี

ค้ำวันหนึ่งยสะกุลบุตรเพลอหลับไปเหล่านางดรุณีที่ขับร้องพ้อนรำก็หลับอยู่ที่ห้องโถงนั้นตามไปด้วย ครั้นยสะกุลบุตรตื่นขึ้นมากลางดึก เห็นนางเหล่านั้นกำลังนอนหลับสนิท มีอากัปภิกิริยาต่างๆ กันนางที่เล่นดนตรีก็มีเครื่องดนตรีตกอยู่ข้างกาย บางนางผสมสยายหลุดจากที่เกล้าไว้ บางนางนอนน้ำลายไหล บางนางละเมอ บางนางผ่นงูถลกขึ้นมา ยสะกุลบุตรเห็นนางเหล่านั้นไม่ต่างไปจากซากศพ เกิดความสลดสังเวชเดินออก

จากบ้านตั้งแต่ยังไม่รุ่งสาง รำพึงรำพันว่าที่นี้วุ่นวายจริงหนอ ที่นี้ซัดซ้องจริงหนอ ยสะกุกุบตรเดินไปโดยไม่มีจุดหมายเข้าไปใกล้เขตที่ประทับของพระศาสดา

พระพุทธเจ้าทรงมีญาณหยั่งรู้ว่าวันนี้บุรุษผู้นี้ได้สั่งสมวาสนาบารมีมาพร้อมแล้ว หากได้ฟังธรรมจากพระองค์ก็จะได้เข้าถึงความเป็นพระอริยบุคคล จึงส่งพระสุรเสียงไปว่า ที่นี้ไม่วุ่นวาย ที่นี้ไม่ซัดซ้อง เธอจงมาที่นี้เถิด

ยสะรู้สึกลึกลงใจว่าเป็นเสียงของผู้ใดหนอ จึงเดินไปตามเสียงนั้น ครั้นพบพระพุทธองค์ก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงทำความเคารพ หนึ่งในที่อันควร พระพุทธองค์ทรงมีพระเมตตาแสดงธรรมให้ฟัง

เนื่องจากยสะกุกุบตรเป็นฆราวาสผู้ครองเรือนยังเสพกาม จึงควรที่จะฟังธรรมชั้นพื้นฐานอันเหมาะสมกับฆราวาสผู้ครองเรือนเสียก่อน เพื่อให้มีพื้นฐานของธรรมที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งยังต้องอยู่กับครอบครัว มิตรสหาย ทำมาหาเลี้ยงชีพ ธรรมเบื้องต้นที่ทรงแสดงประกอบด้วยเรื่องดังนี้

๑. เรื่องให้ทาน อันหมายถึงการเสียดสละแบ่งปัน
เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบ
กันเรียกว่า **ทานกถา**

๒. เรื่องการรักษาศีล หมายถึงการไม่เบียดเบียน
ตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
เรียกว่า **ศีลกถา**

๓. เรื่องความสุขบนสวรรค์ อันมีผลมาจากการ
ทำทาน รักษาศีล เมื่อตายไปแล้วมีโอกาสเกิดบนสวรรค์
เสวยทิพย์สุขอันประณีต เรียกว่า **สัคคกถา**

๔. เรื่องโทษของกาม เนื่องจากมนุษย์และเทวดา
ยังเสพกามหมกมุ่นอยู่ในกาม ย่อมมีกิเลสตัณหาครอบงำ
จิตอยู่ จึงต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารไม่มีที่สิ้นสุด
ไม่มีวันที่จะพ้นทุกข์ไปได้ เรียกว่า **กามาทีนวกถา**

๕. ทรงชี้ทางออกจากกาม เพื่อมุ่งขัดเกลาจิต
ด้วยการเป็นนักบวช ไม่ครองเรือน อันจะช่วยให้การ
บำเพ็ญภาวนามีความก้าวหน้า ไม่มีเครื่องร้อยรัดให้
ห่วงใย เรียกว่า **เนกขัมมานิสังสกถา**

ธรรมทั้ง ๕ หมวดนี้ เรียกว่า **อนุပ္พพิกขา** เมื่อ ยสะกุลบุตรมีความเข้าใจธรรมพื้นฐานสำหรับมรณวาส ดีแล้ว จึงทรงแสดงธรรมขั้นสูงขึ้นไป นั่นคืออริยสัจ ๔

ยสะกุลบุตรฟังด้วยความตั้งใจพิจารณาเนื้อหา ตามไปด้วย เกิดความเข้าใจมีดวงตาเห็นธรรม ได้ สำเร็จเป็นพระโสดาบัน ณ ที่นั้น

ฝ่ายบิดาของท่านยสะ ครั้นตื่นขึ้นแต่เช้าตรู่ไม่เห็น บุตรของตน จึงออกตามหาด้วยความห่วงใย พราหมณ์ ผู้เฒ่าเดินเข้าไปในเขตที่พระพุทธรูปประทับ พระ ศาสดาทราบด้วยพระญาณว่าถึงวาระที่บิดาของยสะจะ เข้าสู่อริยผล ถ้าได้ฟังธรรมจากพระองค์ แต่หากพบ บุตรของตนเสียก่อนก็จะไม่มีสมาธิในการฟังธรรม จึง บอกให้ยสะกุลบุตรซ่อนตัวอย่าให้บิดาเห็น ครั้นบิดา ของยสะกุลบุตรมาถึง พระศาสดาจึงทรงมีเมตตาแสดง ธรรมให้ฟัง

เนื่องจากพราหมณ์ผู้นี้ยังเป็นมรณวาสครองเรือน หมกมุ่นอยู่ในกาม จึงทรงแสดงธรรมเบื้องต้นสำหรับ มรณวาส คือ **อนุပ္พพิกขา** เพื่อปูพื้นฐานจิตเสียก่อน เป็นธรรมเรื่องเดียวกับที่ยสะได้ฟัง เมื่อพราหมณ์เข้าใจ ในธรรมแล้ว พระศาสดาจึงทรงแสดงอริยสัจ ๔

พราหมณ์ฟังแล้วก็อิมเอิบเบิกบานมีดวงตาเห็นธรรม
เป็น**พระโสดาบัน**

ฝ่ายยสะได้ฟังเป็นครั้งที่สอง เกิดความเข้าใจที่
ลุ่มลึก ละตัณหาอุปาทานได้หมดสิ้น บรรลุอรหัตตผล
ณ ที่นั้น

พราหมณ์มีความเลื่อมใสศรัทธา ขอบวราณัตว์
เป็นอุบาสกถือเอาพระรัตนตรัยเป็นสรณะ และนิมนต์
พระพุทธองค์พร้อมพระยสะไปรับภัตตาหารยังเรือน
ของตน ครั้นพระพุทธองค์นำพระยสะเสด็จไปโปรด
พราหมณ์และครอบครัว มีนางพราหมณีพร้อมภริยา
ของท่านยสะสองคน ซึ่งคอยถวายภัตตาหารอยู่ พระ
ศาสดาทรงมีเมตตาแสดงธรรมให้นางทั้งสามฟัง
เนื่องจากยังเป็นฆราวาสเสวกามอยู่ จึงทรงแสดงธรรม
พื้นฐานคือ **อนุปฺพพิกขา** ให้ฟังก่อน จากนั้นทรงแสดง
อริยสัจ ๔ สตรีทั้งสามฟังแล้วมีดวงตาเห็นธรรมเป็น
พระโสดาบัน

พระยสะเมื่อยังเป็นฆราวาสอยู่ มีสหายที่ร่วม
กิจกรรมกันอยู่ ๕๔ คน รวมท่านด้วยเป็น ๕๕ สหาย
เหล่านี้เมื่อทราบที่ท่านออกบวชจึงพากันมาเยี่ยม และ

มาเฝ้าพระพุทธองค์ด้วยความเลื่อมใส พระศาสดาทราบด้วยพระญาณว่าบุคคลเหล่านี้ได้สั่งสมบารมีร่วมกันมายาวนาน ถึงวาระที่จะเข้าสู่อริยธรรม จึงทรงแสดงธรรมให้ฟัง เนื่องจากคนเหล่านี้ยังเป็นมราวาสเสพกามธรรมที่ทรงแสดงจึงเป็นธรรมพื้นฐาน คือ **อนุปฺพทิกถา**

เมื่อจิตของผู้ฟังเปิดรับธรรมแล้ว จึงทรงแสดง **อริยสัจ ๔** ผู้ฟังทั้งสิ้นเข้าถึงธรรมชั้นสูง ได้บรรลุอรหัตตผล ณ ที่นั้น ครั้นได้พระอรหันตสาวก ๖๐ องค์ อันมีพระปัญจวัคคีย์ ๕ พระยสะและสหาย ๔๕ พระศาสดาจึงทรงมอบหมายให้สงฆ์สาวกเหล่านั้น ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยให้ไปกันคนละทางไม่ซ้ำกัน ส่วนพระองค์ก็จะเสด็จไปตำบลคยา เพื่อโปรดชฎิลสามพี่น้องและบริวารพันคน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งใหญ่จึงเริ่มขึ้นในคราวนั้น

อนุพุทธิกถา
ธรรมที่เป็นพื้นฐานสำหรับฆราวาส

หากยังเป็นฆราวาสผู้ครองเรือน มีความประสงค์ที่จะปฏิบัติธรรม ควรจะทำความเข้าใจเรื่องอนุุปพิกถาก่อน เพราะเป็นธรรมพื้นฐานที่พระพุทธองค์ทรงแสดงให้ฆราวาสเข้าใจ ก่อนที่จะปฏิบัติธรรมขั้นสูงต่อไป เนื้อหาของอนุุปพิกถาประกอบด้วย

๑. การให้ทาน (ทานกถา)
๒. การรักษาศีล (ศีลกถา)
๓. ความสุขบนสวรรค์ (สักคกถา)
๔. โทษของกาม (กามาทีนวกถา)
๕. การออกจากกาม (เนกขัมมานิสังสกถา)

มาทำความเข้าใจกับหลักธรรมในแต่ละหัวข้อให้ชัดเจน ซึ่งมีดังนี้

ทานคือการเสียสละแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งในการอยู่ร่วมกัน เพราะคนเราอยู่ตามลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ยังทำสิ่งต่างๆ ตามลำพังคนเดียวไม่ได้ ของบางอย่างหรืองานบางอย่างต้องอาศัยคนอื่นช่วย

เช่น จะยกของหนักๆ เกินกำลังก็ยกไม่ไหว ต้องขอแรงคนอื่นช่วยยก ยิ่งเจ็บไข้ได้ป่วยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ก็ต้องอาศัยคนอื่นมาคอยช่วยเหลือดูแล ไม่รู้สิ่งไหนก็ต้องถามคนที่รู้ เป็นต้น

การที่เราจะช่วยเหลือใครนั้น เริ่มจากเรามีความหวังดีต่อเขาก่อน เห็นเขาลำบากเดือดร้อน หรือเขาช่วยตัวเองไม่ได้ ก็อยากจะช่วยเขา ความหวังดีต่อเขามีพื้นฐานมาจากความรักความเมตตาต่อเขา หากขาดความรักความเมตตาต่อกันแล้ว เราคงไม่อยากจะช่วยเหลือใคร

กับคนที่เราเกลียดชัง หรือเป็นศัตรูกัน เราคงไม่อยากจะเข้าไปช่วยเหลือ แม้ว่าเขากำลังทุกข์ยากลำบาก อยู่ก็ตาม แต่กับคนที่เรารักเราเมตตาแล้ว เรายินดีที่จะเข้าไปช่วยเหลือเขา ตามกำลังและโอกาสที่เหมาะสม

เมื่อมีเมตตา เราจึง**กรุณา**ด้วยการช่วยเขา การช่วยเหลือคือทานนั่นเอง หากช่วยแล้วเขาพ้นจากปัญหาความเดือดร้อน เราก็ยินดีต่อเขาหรือมี**มุทิตา** แต่หากช่วยแล้วช่วยไม่ได้ เพราะเป็นกรรมของเขา เราก็วาง**อุเบกขา** ธรรมทั้ง ๔ อย่างนี้ เรียกว่า **พรหมวิหารธรรม** เป็นธรรมของผู้ที่มีคุณธรรม ดังนั้นทานหรือกรุณาจึงเป็นส่วนหนึ่งของพรหมวิหารธรรม

เราสามารถให้ทานได้ ๓ ทาง คือทาง **กาย วาจา**
ใจ

ทางกาย ได้แก่การใช้แรงกายเข้าช่วย เช่น ช่วยทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระให้เขา เขาจะได้ไม่ลำบาก ไม่เหนื่อยยาก หรืองานบางอย่างที่เขาทำไม่ทัน ก็ไปช่วยให้งานเสร็จเร็วขึ้น งานบางอย่างต้องการจิตอาสาเข้าไปช่วยกัน ก็เสียสละเวลาและแรงกายของเราเข้าไปช่วยการใช้แรงกายเข้าช่วยนี้ แม้คนจนไม่มีกำลังทรัพย์ก็ช่วยได้ ทานจึงไม่ปิดกั้นโอกาสของคนจน ใครๆ ก็ทำได้

ทางวาจา โดยการใช้คำพูดให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อเขามาถามในสิ่งที่ไม่รู้ ก็ให้คำแนะนำหรือสอนให้เขารู้ด้วยความเมตตา หากเขาจะทำผิดก็คอยเตือนหรือห้ามปรามไม่ให้เขาทำผิด หากเขามีความทุกข์ท้อแท้สิ้นหวังขาดกำลังใจ ก็ปลุกปลอบให้กำลังใจแก่เขา การใช้วาจาเป็นเรื่องสำคัญมาก พยายามใช้คำพูดที่นุ่มนวลชวนฟัง อย่าใช้คำพูดที่ก้าวร้าวข่มเขา ขอให้คำพูดของเราเป็นปิยวาจา ฟังแล้วน่ารัก และควรเป็นสัมมาวาจาด้วย

ทางใจ โดยมีความรักความเมตตาปรารถนาดีต่อเขา เห็นเขามีปัญหาได้รับความเดือดร้อนก็คิดอยากจะช่วยเขา มองเขาในแง่ดี ไม่มุ่งร้าย ไม่อิจฉาริษยา ไม่จ้องจับผิด แม้เขาผิดพลาดไป ก็อภัยให้เขาได้

ใจนั้นสำคัญมาก เพราะการกระทำทางกายหรือวาจา มาจากใจก่อน หากใจขาดความรักความเมตตาแล้ว การช่วยเหลือทางกายและทางวาจาก็ไม่เกิดขึ้น

ประเภทของท่าน การให้ทานแบ่งได้ ๓ ประเภท คือ วัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน

๑. วัตถุทาน ได้แก่การให้ทรัพย์สินสิ่งของเพื่อบำรุงศาสนา องค์กัรสาธารณะ บุคคล หรือสัตว์ ทานประเภทนี้เป็นนามธรรม ให้กันได้ง่ายและก็ให้กันโดยทั่วไปในสังคมไทย เช่น ทุกเช้าจะมีคนไทยไม่น้อยที่ใส่บาตรพระ บางคนก็นำเงินและบริวารต่างๆ ไปทำบุญกับพระที่วัด บางคนบริจาคเงินให้องค์กัรสาธารณกุศล เป็นต้นว่ามูลนิธิต่างๆ ในยามที่คนบางกลุ่มได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม แผ่นดินไหว หนาวจัด ก็ให้เห็นคนจำนวนหนึ่งบริจาคทรัพย์สินสิ่งของ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยดังกล่าว เป็นต้น

อานิสงส์ของผลบุญจากการทำทานดังกล่าว จะตอบสนองให้ผู้ที่ทำมีโภคทรัพย์ ไม่อดอยากขัดสน แต่จะถึงกับรวยหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น

ก. เจตนา คือความยินดีเต็มใจและตั้งใจทำมาก น้อยเพียงใด ทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำ ทำด้วยจิตเมตตาเอื้อเพื่อแผ่โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือทำโดยหวังผลตอบแทนในด้านหน้าตา ชื่อเสียง และผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น หากมีความตั้งใจมาก ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำอยู่เป็นประจำ อาณิสสรส์ของผลบุญก็มีมาก

ข. วัตถุทาน ได้แก่สิ่งที่นำมาทำ ทามาโดยสุจริต หรือไม่ เพียงใด ถ้าเป็นทรัพย์สินสิ่งของที่นำมาบริจาค ทามาโดยสุจริต ก็ได้ผลบุญมาก แต่ถ้าทามาโดยการเบียดเบียนผู้อื่น หรือโดยการทุจริต ผลบุญก็ลดลงตามความรุนแรงที่ได้ทรัพย์สินมา เอาเงินที่โกงเขามาทำบุญ หรือเงินที่ได้มาจากการขายยาบ้า ค่าของเถื่อน บุญที่ได้ในส่วนนี้ย่อมลดลง

ค. ผู้รับทาน หากไปทำบุญกับผู้มีคุณธรรมสูง มีศีล เช่นพระอรหันตบุคคล นับแต่พระอรหันต์ พระอนาคามี พระสกทาคามี และพระโสดาบัน ผลบุญย่อมสูงลดหลั่นกันไปเป็นลำดับ นอกจากนี้การถวายเป็นสิ่งทานไม่เจาะจงพระรูปใด ก็ได้ผลบุญมากเช่นกัน เพราะทำด้วยใจที่เป็นกุศลไม่ยึดติดกับตัวผู้รับ หรือ

บริจาคให้องค์กรการกุศลที่มีกิจกรรมช่วยเหลือผู้ขาดส
บุญที่ได้ยอมกว้างขวางออกไปด้วย หากทำทานกับผู้ที่
มีคุณธรรมต่ำ ผลบุญในส่วนนี้ก็ลดลงไปด้วย การให้อา
หารสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ ผลบุญย่อมต่ำกว่าการทำ
กับคน เพราะสถานะของคนสูงกว่าสัตว์

อนึ่ง การทำทานกับมารดาบิดา เช่น ให้ทรัพย์
สิ่งของท่าน เลี้ยงดูท่าน ด้วยความเคารพนบอบ มี
ความกตัญญูรู้คุณ ได้อานิสงส์ของบุญสูงเทียบเท่าทำ
กับพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าเทียบมารดาบิดาเสมอ
พระอรหันต์ของลูก ไม่ว่าท่านจะดีชั่วอย่างไรก็ตาม แต่
ถ้าทำร้ายท่าน ก็ได้รับผลของบาปพอกๆ กับทำร้ายพระ
อรหันต์เช่นกัน

ผู้ที่ทำทานอยู่เสมอย่อมเป็นที่รักของคนทั่วไป
เพราะมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็น
คนไม่เห็นแก่ตัว ไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่น จึงเป็นที่รักที่ไว้
วางใจของคนทั่วไป ใครๆ เขาก็อยากให้มาร่วมงานด้วย
บุคคลดังกล่าวหากทำการสิ่งใด ก็จะมีคนมาให้การช่วย
เหลือสนับสนุนตอบแทนน้ำใจ กิจกรรมที่ทำจึงสำเร็จ
ได้ง่ายขึ้น หากทำงานในองค์กรก็มีความก้าวหน้าเร็ว
เพราะเป็นที่รักของหัวหน้า เพื่อนร่วมงานและลูกน้อง

ตลอดจนผู้รับบริการ หากประกอบอาชีพส่วนตัว ก็ทำมาค้าขึ้น เพราะไม่คิดเอาเปรียบลูกค้า มีแต่จะให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือลูกค้าในทางที่ลูกค้าได้ประโยชน์ ลูกค้าจึงตั้งใจบอกต่อกันให้มาใช้บริการ

จึงกล่าวได้ว่าทานนำมาซึ่งโภคทรัพย์ หรือจะรวยได้ก็ต้องมีฐานบารมีเป็นพื้นฐานส่งให้ได้รับผลสำเร็จ

อย่างไรก็ตามวัตถุทานทำกันได้ง่าย คนดีคนชั่วก็ทำได้ จะยากดีมีจนก็ทำได้ หากมีจิตเอื้อเพื่อที่จะทำด้วยเหตุนี้คนรวยจึงอาจจะไม่ใช่คนดีก็ได้ เพราะทำทานมากแต่ไม่รักษาศีล ในทำนองเดียวกันคนดีอาจจะไม่รวยก็ได้ เพราะทำทานน้อยแต่รักษาศีลได้ดี

๒. อภัยทาน ได้แก่การยกโทษให้ผู้อื่น โดยไม่ผูกใจเคียดแค้นชิงชัง อาฆาตพยาบาท คิดแก้แค้นต่อผู้ที่ได้เบียดเบียนตน หรือทำร้ายตน ธรรมข้อนี้มีความสำคัญมากในการอยู่ร่วมกัน เพราะไม่มีใครสมบูรณ์ดีพร้อมไปทุกอย่าง อาจจะประมาทพลาดพลั้งล่วงเกินกันจะด้วยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

หากเราถือโทษโกรธเคืองย่อมโต้ตอบไปด้วย วาจาท่าทีที่ไม่สุภาพ ถึงขั้นมีปากเสียงเสียไมตรีต่อกัน

การโกรธกันหรือเป็นศัตรูกันไม่เป็นผลดีเลย เพราะจะไม่คิดช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีแต่จะคิดร้ายทำลายกัน การไม่โกรธ ไม่เป็นศัตรูกัน แม้จะไม่รักใคร่สนิทสนมกัน อย่างน้อยก็ยังมีช่องทางให้สัมพันธ์กันได้ ใครจะรู้ว่าวันหนึ่งอาจจะขอความร่วมมือหรือพึ่งพากันได้

จงอย่าผลักรังษิณียะให้เป็นศัตรู แต่จงเปลี่ยนศัตรูให้มาเป็นมิตร จึงจะได้กำลังเพิ่มขึ้น

การที่จะให้อภัยคนอื่น ผู้ให้จะต้องลด**ทิฐิมานะ**ลง **ทิฐิ**แปลว่าความเห็น **มานะ**แปลว่าความถือตัว เมื่อมีกรณีกระทบกระทั่งกันขึ้น เรามักจะมีความเห็นว่าเขาเป็นฝ่ายผิดที่ทำกับเราอย่างนั้น จากนั้นก็มีมานะถือตัว ถือตนว่าเขาจะต้องมาขอโทษเรา มาสารภาพผิดกับเราก่อน จึงจะพิจารณาว่าจะให้อภัยเขาหรือไม่

ฝ่ายคู่กรณีก็อาจจะมีความเห็นว่าเขาไม่ผิด และถือตัวว่าจะไม่ขอโทษให้เสียศักดิ์ศรี ต่างฝ่ายก็แก้ตัวหาเหตุผลมาเข้าข้างตนเอง แท้จริงแล้วอาจจะผิดด้วยกันทั้งสองฝ่ายก็ได้ โดยที่ฝ่ายหนึ่งอาจจะผิดมาก อีกฝ่ายผิดน้อย หรือผิดพอๆ กันทั้งคู่ หากต่างฝ่ายต่างมี**ทิฐิมานะ**เช่นนี้ ก็ไม่มีทางที่จะปรองดองกันได้ มีแต่จะหันหลังให้กัน เกลียดชังกัน อันจะเป็นผลเสียทั้งต่อ

ตนเอง องค์กร บางเรื่องลูกลามไปถึงสังคม และ ประเทศชาติ ซึ่งเป็นผลเสียอย่างยิ่ง

การที่จะให้อภัยกันผู้ให้จะต้องมีเมตตา แม้เขา ผิดก็ยินดียกโทษให้ เพราะเราก็เคยทำผิดล่วงเกินผู้อื่น มาแล้วเช่นกัน หากเก็บความโกรธเคืองไว้เท่ากับเก็บ เอาของร้อนไว้ในใจให้เผาไหม้ใจของเราเอง นอกจากนี้ หากโกรธมากที่เขามาเบียดเบียนเรา ก็คิดหาทางที่จะ แก่แค้นเอาคืน กลายเป็นการผูกอาฆาตพยาบาทจอง เหวรกันไปไม่สิ้นสุด ซึ่งจะไม่มีฝ่ายใดเป็นผู้ชนะเลย แพ้ ด้วยกันทั้งคู่

พระพุทธองค์จึงตรัสว่า เหวรย่อมระงับด้วยการ ไม่จองเวร

นั่นคืออโหสิต่อกันเสีย ให้อภัยกันเสีย เพื่อ ความสงบสุขของทั้งสองฝ่าย บางกรณีเป็นความสงบ สุขของสังคมและประเทศชาติด้วย

การที่จะให้อภัยหรืออโหสิกรรมให้แก่กันได้ ผู้ให้ จะต้องเอาชนะใจตนเอง อันเป็นการชนะที่ประเสริฐ

อภัยทานเป็นทานที่ทุกคนต่างปรารถนา ผู้รับ ย่อมซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณที่ตนทำผิดแล้วคู่กรณี

อภัยให้ ผู้ให้ก็จะรู้สึกโล่งใจ ไม่เก็บความขุ่นเคืองมา
 เผาใจให้รุ่มร้อน อภัยทานเป็นทานที่สูง ผู้ให้จะต้อง
 เป็นผู้มีจิตใจสูง

**แต่ที่ให้กันยากเพราะมีทิฐิมานะมาขวางกั้น
 นั้นเอง ใจของผู้ให้ยังไม่สูงพอ**

๓. ธรรมทาน คือการแนะนำสั่งสอนผู้ที่เห็นผิด
 ให้เห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ผู้ที่ไม่รู้ให้รู้หลักธรรม
 ในพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้และเข้าใจความเป็นจริง
 ของชีวิต เพื่อนำธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะ
 ช่วยให้การทำหน้าที่ในกิจต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมทั้งทาง
 โลกทางธรรม ให้เป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบาปเกรงกลัว
 ต่อบาป ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น สร้างคุณประโยชน์
 ให้แก่ตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้อยู่ร่วมกันได้อย่าง
 สันติสุข

นอกจากนี้ยังพัฒนาไปสู่ความเข้าใจในหลักธรรม
 ขั้นสูงเพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้เบาบางจากกิเลสตัณหา
 จนสามารถเข้าสู่กระแสของความเป็นอริยบุคคล นับ
 ตั้งแต่พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี จน
 เข้าถึงอรหัตตผลแห่งความเป็นพระอรหันต์ในที่สุด

ด้วยเหตุนี้การให้ธรรมทานจึงถือว่าเป็นทานสูงสุดเหนือกว่าทานอื่นทั้งปวง เพราะช่วยให้ผู้รับเข้าถึงมรรคผลนิพพานได้ ซึ่งทานอื่นช่วยไม่ได้เช่นนี้

อนึ่ง แม้ว่าผู้ให้และผู้รับธรรมทานยังไม่ได้เข้าถึงความเป็นพระอรหันตบุคคล แต่หากผู้ให้มีความรู้ในหลักพุทธธรรม ก็สามารถแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้รู้และนำพุทธธรรมนำไปปฏิบัติได้ เช่น สอนให้เห็นความสำคัญของทานและศีล เมื่อปฏิบัติแล้วจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สอนให้เข้าใจว่าชาตินี้ชาติหน้ามีจริง นรกสวรรค์มีจริง ทำดีทำชั่วได้รับผลกรรมที่ทำไว้จริง เป็นต้น เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเกรงกลัวต่อบาปและละอายต่อบาป จะได้ละชั่ว-ทำดี

สอนในเรื่องภาวณา ทั้งสมถกรรมฐานได้แก่การทำสมาธิ เพื่อให้จิตตั้งมั่นหยั่งลงสู่ความสงบ ควบคุมไปกับการสอนวิปัสสนากรรมฐาน ให้เกิดปัญญาเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงในเนื้อแท้ของมัน ว่าสักแต่เป็นเพียงรูป (ธาตุ ๔) และนาม (จิต) มีธรรมชาติเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หรือตกอยู่ในไตรลักษณ์ เพื่อคลายความยึดมั่นสำคัญผิดในความเห็นว่าเป็นตนของตน อันนำมาซึ่งความทุกข์ และให้เข้าใจในหลัก

อริยสัจ ๔ ว่า ชีวิตมีทุกข์เป็นพื้นฐาน เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) เพราะมีตัณหาครอบงำจิตและนำพาจิตเกิดในภพต่างๆ ไม่สิ้นสุด แต่ก็สามารถดับทุกข์ หรือขจัดตัณหาออกจากจิตให้หมดไปได้ (นิโรธหรือนิพพาน) โดยการปฏิบัติตามทางสายกลาง (มรรค ๘)

ธรรมดังกล่าวเป็นธรรมขั้นสูงที่ผู้สอนได้ชี้บอกทางเดินของชีวิตให้ไปสู่ความก้าวหน้าในทางที่เป็นมงคล เพื่อถึงจุดหมายปลายทางแห่งความพ้นทุกข์ได้ แต่จะเดินไปได้ไกลแค่ไหน เป็นหน้าที่ของผู้เดินทางมิใช่หน้าที่ของผู้สอน อย่างไรก็ตามการให้ธรรมทานดังกล่าวก็ถือว่าผู้ให้ได้รับอานิสงส์แห่งผลบุญสูง

ในทำนองเดียวกัน หากผู้รับนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็ถือว่าได้รับอานิสงส์แห่งผลบุญสูงเช่นกัน เพราะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนในทางที่ดีขึ้น ได้มีความเห็นถูกในการดำเนินชีวิต ลดละความชั่วไปได้หลายอย่าง ทำความดียังประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นมากขึ้น และขัดเกลาจิตใจของตนให้สะอาดผ่องใสขึ้นเรื่อยๆ ชีวิตมีความสุขมากขึ้น เป็นที่รักที่ศรัทธาของคนที่ได้สัมผัสด้วย

ศีลคือข้อปฏิบัติที่จะไม่จงใจเบียดเบียนกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกัน เพราะคนหรือสัตว์ต่างก็ต้องการสันติสุข ไม่อยากให้ใครมาทำร้ายทำลายชีวิตและทรัพย์สินของตน ความเดือดเนื้อร้อนใจของคนส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งมาจากถูกผู้อื่นเบียดเบียนให้ต้องทุกข์ใจ เรื่องดังกล่าวเป็นเพราะวิบากกรรม ที่ตนเคยผิดศีลได้เบียดเบียนผู้อื่นมาในอดีตแทบทั้งสิ้น

ขรവാาสผู้ครองเรือนควรมีศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติ ซึ่งมีดังนี้

คือข้อ ๑. เจตนาที่จะไม่ฆ่าสัตว์ สัตว์ในความหมายทางธรรม หมายถึงสัตว์โลก คือสรรพชีวิตซึ่งยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร คนก็เป็นสัตว์โลกเช่นกัน การฆ่าสัตว์โดยเฉพาะฆ่าคน เป็นความผิดที่มีโทษร้ายแรงมาก ทั้งทางโลกและทางธรรม ทางโลกนั้นโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิต ส่วนทางธรรมได้รับวิบากกรรมถึงขั้นตกนรกเมื่อตายไป

นอกจากนี้หากเป็นการฆ่ามารดาบิดาหรือฆ่าพระอรหันต์ อันเป็นส่วนหนึ่งของกรรมหนัก เรียกว่า อนันตริยกรรม จะได้รับโทษหนักมาก ถึงขั้นตกนรกขุมที่ลึก เช่น อเวจี โดยไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ และปิดกั้นมรรคผลไม่ว่าจะทำบุญมากเพียงใด หรือทุ่มเทต่อการภาวนาอย่างสุดชีวิต ก็ไม่ช่วยให้พ้นจากขุมนรกไปได้

ดังเช่นพระเจ้าอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสารซึ่งเป็นพระบิดา เพื่อชิงราชบัลลังก์ ตอนหลังสำนึกผิดทำบุญมากและฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ก็ไม่สามารถพ้นจากนรกไปได้ เรื่องนี้พระพุทธองค์ตรัสกับพระภิกษุในคินหนึ่ง หลังจากที่พระเจ้าอชาตศัตรูเสด็จมาฟังธรรม ความว่าหากพระเจ้าอชาตศัตรูไม่ทำปิตุฆาต (ฆ่าพระบิดา) ธรรมที่ได้ฟังในคินนี้จะสำเร็จ

เป็นพระโสดาบัน แต่เนื่องจากทำปิตุฆาตจึงปิดทางที่จะไปเกิดบนสวรรค์และปิดกั้นความเป็นพระอริยบุคคลไว้โดยสิ้นเชิง

องค์ประกอบของการผิดศีลข้อ ๑ มีดังนี้ รู้ว่า สัตว์นั้นมีชีวิตอยู่ มีเจตนาที่จะฆ่า ลงมือฆ่า สัตว์นั้นตาย

ครั้งหนึ่งสุภมานพบุตรโศทเทยยพราหมณ์ได้ทูลถามพระพุทธองค์ว่า เหตุใดบางคนมีอายุยืน บางคนมีอายุสั้น บางคนมีสุขภาพดี บางคนไข้โรค...

พระตถาคตเจ้าตรัสตอบว่า ผู้ที่มีอายุยืนเพราะไม่ฆ่าสัตว์ ผู้มีอายุสั้นเพราะฆ่าสัตว์ ผู้ที่มีสุขภาพดีเพราะไม่เบียดเบียนสัตว์ ผู้ที่มีสุขภาพไม่ดีเพราะเบียดเบียนสัตว์ การฆ่าสัตว์ที่ได้รับวิบากกรรมให้มีอายุสั้นนั้น ได้แก่การฆ่าคน หรือฆ่าสัตว์ใหญ่ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ที่มนุษย์ได้อาศัยแรงงานจากสัตว์เหล่านั้น เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น

การฆ่าคนและการฆ่าสัตว์ใหญ่ดังกล่าว ผู้ฆ่าจะต้องมีการเตรียมการวางแผนที่จะฆ่า หาอาวุธ หาวิธีการ มีความตั้งใจหรือมีเจตนาที่จะฆ่าสูง และลงมือฆ่าอย่างรุนแรงโดยขาดความเมตตา เป็นเหตุให้สัตว์ถึงแก่

ความตาย จึงได้รับโทษที่รุนแรงตามไปด้วย ยิ่งไปฆ่า
คนที่มีคุณธรรมสูงตลอดจนผู้ที่มีพระคุณแก่ตน โทษก็
ยิ่งหนักเป็นทวีคูณ

ส่วนการทำร้ายร่างกายให้พิการหรือได้รับบาดเจ็บ
ก็จะได้รับผลกรรมให้ตนเองต้องพิการหรือมีโรคร้ายแรง
สารพัดโรค ขึ้นอยู่กับลักษณะของความรุนแรงที่ได้
ทำกรรมไว้

บางคนฆ่าสัตว์ด้วยไฟเผาเขาทั้งเป็น หรือจับไป
ถ่วงน้ำให้จมน้ำตาย หรือฝังทั้งเป็น ซาตินี้จึงต้องถูกไฟ
ครอกตายบ้าง จมน้ำตายบ้าง แผ่นดินไหวอาคารบ้าน
เรือนพังลงมาทับร่างให้ตายอยู่ใต้ซากปรักหักพังบ้าง ขึ้น
อยู่กับลักษณะของกรรมที่ตนทำไว้

จึงกล่าวได้ว่าแต่ละคนกำหนดวันตาย และ
ลักษณะการตายของตนไว้ล่วงหน้า ด้วยกรรมที่ตนทำไว้

สังคมไทยปัจจุบันมีการเบียดเบียนชีวิตฆ่ากัน
ตายมาก คนในสังคมจึงอยู่กันอย่างหวาดผวาเพราะ
ขาดความปลอดภัยในชีวิต ยิ่งเป็นสตรียิ่งมีภัยอันตราย
รอบด้านจากการข่มขืนแล้วฆ่า หรือชิงทรัพย์แล้วฆ่า
หากคนในสังคมร่วมกันรักษาศีลข้อ ๑ ได้ดี ชีวิตของ

แต่ละคนก็จะยืนยาวและมีความปลอดภัย

คือข้อ ๒. เจตนาที่จะไม่ลักทรัพย์ รวมถึงการหาทรัพย์มาได้โดยไม่สุจริต เช่น คอรัปชั่น คดโกง ยักยอก หลอกหลวง รีดไถ เอาทรัพย์เขามาโดยเจ้าของเขาไม่เต็มใจที่จะให้ เป็นเหตุให้เจ้าของทรัพย์ต้องเสียใจ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ในวันจะมีมากในสังคมของเรา ถือเป็นการเบียดเบียนทรัพย์สิน ทั้งในส่วนบุคคล องค์กร และประเทศชาติ อันมีพื้นฐานมาจากความโลภ โดยผู้กระทำขาดความละอายต่อบาปและเกรงกลัวต่อบาป

การผิดศีลข้อนี้สร้างความเสียหายให้กับสังคมมาก หากเป็นการเบียดเบียนเอาทรัพย์ส่วนบุคคล เจ้าของทรัพย์ย่อมเสียใจ คับแค้นใจ ยิ่งทรัพย์นั้นมีมูลค่ามาก ก็ยิ่งทุกข์มาก เพราะกว่าจะหามาได้ก็ต้องใช้แรงกาย แรงใจและปัญญาทุ่มเท หามาด้วยความยากลำบาก เพื่อนำมาเลี้ยงดูตนและครอบครัว รวมถึงสำรองไว้ใช้รักษายามป่วยไข้

หากเป็นทรัพย์สินขององค์กร ก็จะทำให้องค์กรอ่อนแอขาดความมั่นคง และขาดโอกาสขยายงานหรือแข่งขันได้ หากเป็นของรัฐซึ่งถือเป็นทรัพย์ส่วนรวมของ

ประชาชน ก็จะทำให้รัฐสูญเสียบรรยากาศที่จะนำมาพัฒนาประเทศ หรือแม้การจ้างงานต่างๆ ก็จะได้งานที่มีคุณภาพต่ำ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เป็นเหตุให้ใช้งานได้ไม่ดี ต้องเสียงบประมาณมาสร้างซ่อมก่อนเวลาอันควร นำความเสียหายมาสู่ประเทศอย่างมากมาย

วิบากกรรมจากการผิดศีลข้อนี้ ทำให้ทรัพย์ของตนต้องวิบัติไปด้วยเหตุต่างๆ เช่น ถูกโจรเข้ามาปล้นทรัพย์ ถูกฉกชิงวิ่งราวทรัพย์ ถูกโกง ถูกทางการยึดทรัพย์ เพราะทรัพย์นั้นได้มาโดยไม่สุจริต เป็นต้น หากคนในสังคมร่วมกันรักษาศีลข้อ ๒ ได้ดี สังคมก็จะน่าอยู่ คนในองค์กรก็จะทำงานด้วยความไว้วางใจกัน เพราะมีแต่คนซื่อสัตย์สุจริต ทรัพย์สินของบุคคล องค์กร และประเทศก็จะไม่ถูกเบียดเบียนด้วยประการต่างๆ

ศีลข้อ ๓. เจตนาที่จะไม่ล่วงละเมิดทางเพศในคู่ครองของผู้อื่น หรือเยาวชนที่ยังอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้ปกครอง อันเป็นเหตุให้คู่ครองหรือผู้ปกครองของผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศต้องทุกข์ใจ

การประพฤติผิดศีลข้อนี้มีมากในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้เกิดการแตกร้างใน

ครอบครัว ถึงกับบ้านแตกสาแหรกขาด เมื่อพ่อแม่แยกทางกันลูกก็ได้รับผลกระทบทางจิตใจ ทำให้ลูกมีปมด้อยอันมีผลต่ออนาคตของเขา และส่งผลต่อสังคม

ในส่วนของนักเรียนหรือเยาวชน ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาที่ตามมาคือท้องในวัยเรียน มีการทำแท้งกันไม่น้อย บางรายต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เสียอนาคต นำความทุกข์โศกมาสู่มารดาบิดาและผู้ปกครอง นับเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมปัจจุบัน

การล่า่อนทางเพศเกิดจากความหลงในกามราคะ และค่านิยมผิดๆ ที่ผู้หญิงยุคปัจจุบันไม่รักษานวลสงวนตัว กัดกร่อนทั้งตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้ยังเป็นเหตุสำคัญทำให้เป็นโรคเอดส์เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ศีลข้อ ๔. เจตนาที่จะไม่พูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น อันทำให้เขาต้องได้รับความเสียหาย มีความทุกข์ใจ เจ็บช้ำใจ รวมถึงการใส่ร้ายป้ายสีอันเป็นเท็จ อาจจะช่วยคำพูด การเขียน การพิมพ์ หรือวิธีการอื่นที่ใช้ในการสื่อสารกัน

การสื่อสารกันในอดีตเราใช้คำพูดกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ในยุคปัจจุบันเราสื่อสารกันได้หลายวิธี โดยเฉพาะทางสื่อสังคม (Social Medias) ทั้งทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ทางไลน์ (Line) ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น กระแสของการสื่อข้อความในยุคไอที จะทำกันได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางในระดับโลกได้ในพริบตา การจงใจที่จะส่งข้อความอันเป็นเท็จโดยมุ่งร้ายต่อผู้อื่น จึงเท่ากับการพูดเท็จ แต่จะรุนแรงยิ่งกว่าเพราะส่งให้หลายคนได้รับรู้

การคิดลือขี้โม้ไม่เพียงแต่จะทำร้ายจิตใจของผู้ที่ถูกใส่ร้าย หากเป็นเรื่องที่รุนแรงยังทำให้เขาเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชังในสังคม ชักนำไปคนหลงเชื่อเข้าใจผิดอย่างกว้างขวาง ครอบครวัและญาติพี่น้องของเขาก็พลอยได้รับความอับอายไปด้วย นอกจากนี้ยังส่งผลเสียถึงอาชีพการงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอีกด้วย

ถ้าเป็นการกล่าวใส่ร้ายอันเป็นเท็จต่อองค์กรหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ทำให้ผู้รับข้อมูลข่าวสารหลงเชื่อเข้าใจผิดต่อผู้ที่ถูกกล่าวหา องค์กรหรือสถาบันใดสถาบันนั้นย่อมได้รับความเสียหายตามไปด้วย

พฤติกรรมเยี่ยงนี้มีให้เห็นมากมายในสังคมบ้านเรา โดยเฉพาะในยุคที่มีความขัดแย้งทางการเมืองสูง แต่ละฝ่ายก็มุ่งทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยการให้ข้อความเท็จใส่ร้ายป้ายสีกันอย่างหน้ามีดตามัว เพราะโมหะที่ครอบงำจิตใจ ไม่มีความละเอียดรอบอบและเกรงกลัวต่อบาป ทำให้เกิดความแตกแยกกันอย่างรุนแรงในสังคม จุดประเทศให้ตกต่ำลงอย่างน่าใจหาย

ความแตกร้าวดังกล่าวทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมเลือกข้าง ชอบและเข้าข้างสนับสนุนฝ่ายหนึ่ง ซิงซัง และเป็นปรปักษ์ขัดขวางอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดอคติที่มีความลำเอียง เพราะรัก (ฝ่ายที่ตนชอบ) ชัง (ฝ่ายตรงข้าม) หลง (เนื่องจากไม่เข้าใจเนื้อแท้ของความ เป็นจริงในเรื่องต่างๆ) กลัว (เกรงว่าฝ่ายตนจะเสียผลประโยชน์หากฝ่ายตรงข้ามเข้ามามีอำนาจ)

อคติดังกล่าวเมื่อครอบงำจิตแล้ว ย่อมบดบังปัญญาที่จะแสวงหาความจริงและความเที่ยงธรรม อย่างน่าอนาถใจ พฤติกรรมเลือกข้างดังกล่าวได้สร้างความขัดแย้งและความหวาดระแวงให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ทั้งคนในครอบครัวเดียวกัน ในหมู่มิตรสหาย และในองค์กรต่างๆ อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน หากไม่

แก้ไขเรื่องนี้ก็ยากที่จะสร้างความเป็นเอกภาพในการพัฒนาประเทศได้

การกล่าวใส่ร้ายต่อผู้ที่มีคุณธรรมสูง จะได้รับผลของวิบากกรรมสูง และอาจจะตามไปให้ผลข้ามภพข้ามชาติอีกหลายชาติได้ ดังที่พระพุทธองค์ทรงเปิดเผยถึงกรรมเก่าของท่านที่เคยทำไว้แต่อดีตชาติอันยาวนาน ความว่า ชาติหนึ่งได้เกิดเป็นนักเลงชื่อ *บุนาสิ* กล่าวใส่ร้ายพระปัจเจกพุทธเจ้าชื่อ *สุรภี* เป็นเหตุให้ไปตกนรกอยู่ยาวนาน อีกชาติหนึ่งเกิดเป็นพราหมณ์ชื่อ *สุตวา* มีลูกศิษย์อยู่ ๕๐๐ คน วันหนึ่งมีฤาษีผู้ได้อภิญญามีฤทธิ์มากมาขอพักอาศัย ด้วยความอิจฉาเกรงว่าลูกศิษย์ของตนจะหันไปศรัทธาฤาษี จึงใส่ความว่าฤาษีบริโภคมาม หาได้มีอภิญญาไม่

ผลของกรรมทั้งสองกรณีทำให้ถูกใส่ร้ายหลายต่อหลายชาติ แม้ชาติสุดท้ายได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ยังถูกผู้อื่นใส่ร้าย ดังเช่นนางสุนทรีรับจ้างจากพวกเดียรถีย์มาใส่ความว่านางมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับพระศาสดา จนชาวเมืองสาวตึงนำไปชูปชบิณฑิกันหนาหู เมื่อพวกเดียรถีย์เห็นว่าชาวเมืองเริ่มเชื่อแล้ว ก็สั่งให้ฆ่านางสุนทรีแล้วนำศพไปหมกไว้ที่คูน้ำในวัดพระ

เซตวันซึ่งพระศาสดาประทับอยู่ จากนั้นไปแจ้งความให้
 ทางการไปค้นหานางสุนทรีที่วัดพระเซตวัน ครั้นพบศพ
 ของนางที่นั่นพวกเดียรฉัตรก็พากันประโคมข่าวเรื่อง
 ความสัมพันธ์ของพระศาสดากับนางสุนทรี และใส่ร้าย
 พระองค์ท่านว่าทรงฆ่าปิดปากนางสุนทรี ทำให้ชาวเมือง
 เชื่อเรื่องนี้นั่นไม่น้อย

ต่อมาเรื่องได้เปิดเผยว่าแท้จริงแล้วพวกเดียรฉัตร
 เป็นผู้สร้างเรื่องนี้ขึ้นทั้งหมด ถึงกระนั้นก็ทำให้ชาว
 เมืองเสื่อมศรัทธาพระศาสดาไปพักหนึ่ง และเกิดความ
 แตกแยกกันระหว่างผู้ที่เชื่อกับผู้ที่ไม่เชื่อ

ศีลข้อ ๕ เจตนาที่จะไม่เสพสิ่งเสพติดให้โทษ อัน
 ทำลายระบบประสาทเป็นผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ
 ปัจจุบันสิ่งเสพติดให้โทษไม่เพียงแต่มีสุราเมรัยหรือ
 เหล้าเท่านั้น ยังมีพวกยาบ้า ยาไอซ์ เฮโรอีน และอื่นๆ
 อีกหลายชนิด สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นผิดกฎหมาย เสพแล้ว
 ทำลายระบบประสาทเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
 นอกจากนี้ยังส่งผลก่อให้เกิดปัญหาในสังคมอีกมากมาย

จะเห็นว่าในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ซึ่ง
 มีวันหยุดยาว คนในกรุงต่างพากันเดินทางไปต่างจังหวัด
 กันมาก และเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนอันเนื่องมาจาก

การเสพสุรามีนเมา ทำให้มีผู้เสียชีวิตปีละกว่า ๓๐๐ คน และบาดเจ็บนับพันคน ทรัพย์สินเสียหายอีกมากมาย ไม่นับถึงคนพิการตลอดชีวิตอีกจำนวนไม่น้อย แม้จะมีกรรมแรงค์เมาไม่ขับ แต่ก็ไม่ได้ผล เป็นเรื่องที่น่าอเนจอนาถใจซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าทุกๆ ปี

นอกจากสุราแล้ว ยาเสพติดประเภทยาบ้าซึ่งระบาดกว้างขวางในสังคมมานาน ยังทำลายอนาคตของผู้เสพซึ่งมีทั้งเยาวชนสตรีและผู้ใหญ่ การหาเงินมาเสพเป็นเหตุให้คนเหล่านี้ก่ออาชญากรรม จกชิงวิ่งราว ปล้น ชก ทำร้ายเจ้าทรัพย์ จนคนในสังคมต้องอยู่กันอย่างหวาดผวา นับวันก็จะมีผู้ค้ารายใหม่เพิ่มมากขึ้น มีทั้งรายเล็กและรายใหญ่ ทั้งเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หลายรายถูกจับกุมคุมขัง แต่ก็ยังสามารถทำการค้าในคุกได้ เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

การผิดศีลข้อ ๕ ดูกจะไม่ใช้เรื่องเล็กน้อยเสียแล้ว แต่กลายเป็นเรื่องใหญ่ในสังคม และขยายตัวไปในชนชั้นต่างๆ ของสังคม

ผู้ชายแรงงานมีรายได้น้อย สูบบุหรี่ ดื่มเหล้ากันทุกวัน ทำลายสุขภาพของตนเองอย่างเลือดเย็น เงินหามาได้ด้วยความเหน้อยยาก แต่ก็หมดไปกับสิ่งเสพติด

ให้โทษเหล่านี้ จึงไม่มีเงินเหลือให้ออม ตั้งตัวไม่ได้ ชีวิตก็จมปลักอยู่กับความยากไร้ นอกจากนี้พอเมาสุราก็ขาดสติทะเลาะกัน ทำร้ายกัน ทั้งในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน

เยาวชนนักศึกษาและคนหนุ่มสาวที่ทำงาน ค่ำลงก็นัดกันไปหาอะไรกิน หาอะไรดื่ม ซึ่งมักจะไม่พันธุหรืเหล้า ครึ้มอกครึ้มใจกันแล้วก็ไปเที่ยวต่อในสถานบันเทิงเรีงรมย์ไปดื่มกันต่อ เสียเงิน เสียเวลา เสียสุขภาพ เสียตัว กลับบ้านดึก พักผ่อนไม่เพียงพอ บางคนยังหาเงินไม่ได้ต้องขอพ่อแม่ผู้ปกครอง บางคนทำงานมีรายได้ยังไม่สูงก็ไม่มีเงินเก็บออม เงินไม่ค่อยจะพอใช้ ต้องเป็นหนี้บัตรเครดิตหลายใบ ที่น่าอนาถใจก็คือนักเรียน นักศึกษาเมื่อเงินไม่พอใช้ก็ขายตัว ขายบริการทางเพศอย่างไม่ละอายใจ

แม้ในหมู่ผู้ใหญ่ พอเหล้าเข้าปากมึนเมาแล้วก็ขาดสติ แสดงธาตุแท้ของนิสัยสันดานอันไม่เหมาะสมเป็นที่น่ารังเกียจและดูแคลนของผู้พบเห็น หากเป็นหัวหน้าแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีให้ลูกน้องเห็น ลูกน้องก็เลื่อมความนับถือ

ศีล ๕ ถือเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นมาตรการที่จะอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนทำร้ายกันทั้งใน**ชีวิต** (ศีลข้อ ๑ ฆ่าสัตว์) **ทรัพย์สิน** (ศีลข้อ ๒ ลักทรัพย์) **ครอบครัว** (ศีลข้อ ๓ ประพฤติผิดในกาม) **ชื่อเสียงเกียรติยศ** (ศีลข้อ ๔ โกหก ใส่ร้าย) **สุขภาพชีวิตและทรัพย์สิน** (ศีลข้อ ๕ สุรายาเสพติดให้โทษ)

การผิดศีล ๕ เป็นเหตุให้ต้องไปเกิดในอบายภูมิ เช่น นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน โดยเฉพาะหากผิดขั้นรุนแรง กระทบต่อผู้มีคุณธรรมสูง แม้เพียงครั้งเดียวก็ไปตกนรกได้ อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่ก็เคยผิดศีลมาแล้วทั้งนั้น ไม่มากก็น้อย จะทำอย่างไร

สิ่งที่จะต้องทำก็คืออย่าทำผิดอีก พยายามรักษาศีลให้ได้ ทำแต่ความดีให้มากขึ้น ที่ผ่านมาก็แล้วกันไป ไม่มีใครแก้ไขอดีตได้ มีแต่ทำปัจจุบันให้ดีเพื่อจะได้ผลดีในอนาคต

ในทางพุทธศาสนาท่านเปรียบเทียบว่าความชั่วเสมือนเกลือที่มีรสเค็ม หากเอาเกลือหนึ่งกำมือไปใส่ในแก้วน้ำ น้ำก็จะเค็มจัด แต่ถ้าเอาเกลือหนึ่งกำมือนั้นหว่านลงไป ในแม่น้ำ น้ำก็จะไม่มีรสเค็ม ทั้งนี้เพราะปริมาณน้ำใน

แก้วมีน้อย ไม่สามารถจะเจือจางความเค็มของเกลือได้
ต่างจากน้ำในแม่น้ำซึ่งมีมาก สามารถเจือจางรสเค็ม
ของเกลือได้

น้ำก็คือคุณธรรมความดี การผิติดศีลเป็นความชั่ว
ก็เหมือนเกลือที่มีรสเค็ม เมื่อเราเอาเกลือใส่ลงไป
ในแก้วน้ำหรือหว่านลงไปแม่น้ำ เราก็ไม่สามารถเอาคืน
มาได้ ทำได้โดยการเติมน้ำเข้าไปมากๆ และอย่าเติม
เกลือลงไปอีก ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจะทำให้รสเกลือเจือ
จางลงไปเอง

ความเป็นมนุษย์คือผู้ที่มีจิตใจสูงวัดจากการมีศีล
๕ ผิดศีลแต่ละข้อ ความเป็นมนุษย์ก็ลดลงเป็นลำดับ
ศีลเป็นพื้นฐานที่นำพาชีวิตกลับมาเกิดในสุคติภพ และ
ขึ้นสู่ความเป็นอริยบุคคล จะเป็นพระโสดาบันได้ก็ต้อง
มีศีล ๕ เป็นพื้นฐาน ผู้ที่รักษาศีล ๕ ได้ชีวิตจะเปลี่ยน
ไปในทางที่ดีขึ้น เรื่องเดือดเนื้อร้อนใจที่เคยมีอยู่ อัน
เนื่องมาจากการเคยเบียดเบียนผู้อื่นมาก่อนจะลดลง จะ
ได้พบกับคนดีๆ และสิ่งดีๆ มากขึ้น จะไม่อดอยาก
ยากไร้เพราะมีคนมาเกื้อหนุนจนเจือ จะเป็นที่รักและไว้
วางใจของคนโดยทั่วไป

ผู้ที่ทำทานและรักษาศีลได้ดี เมื่อเวลาจะตายจิตตั้งอยู่ในความเห็นถูก (สัมมาทิฐิ) เป็นจิตที่ผ่องใส ตายไปจะได้ไปเกิดบนสวรรค์ ซึ่งมี ๖ ชั้น จะเป็นชั้นต่ำหรือสูงขึ้นอยู่กับกำลังของทานและศีล เทวดาบนสวรรค์แต่ละชั้นเสพทิพยสุขและมีอายุยืนยาวต่างกัน เทวดาบนสวรรค์ชั้นสูงจะมีทิพยสุขและมีอายุยืนยาวกว่าสวรรค์ชั้นต่ำ สวรรค์ทั้ง ๖ ชั้นมีดังนี้

๑. จาตุมหาราชิกา

เป็นสวรรค์ชั้นต้นอยู่ซ้อนกันกับมนุษย์ บางครั้งสามารถติดต่อกับมนุษย์ได้ ผู้ที่ตายไปได้ขึ้นสวรรค์ชั้นนี้มีเหตุปัจจัยจากกุศลกรรมที่สร้างไว้คือ

- ตอนจะสิ้นใจตายจิตมีสัมมาทิฐิเปิดรับกุศลกรรมที่ทำไว้ จิตจึงมีความผ่องใส
- ทานที่ทำไว้ไม่มากนัก หรือทำอย่างหวังผล มิได้ให้เพื่อมุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้รับโดยไม่หวังผลตอบแทน
- ศิลที่รักษาไว้ บางครั้งก็รักษาได้ บางคราวก็ศิลปะขาดแต่ไม่รุนแรงนัก
- บางท่านอาจจะทำทานไว้ดี หรือรักษาศีลไว้ดี แต่มีความตั้งใจที่จะเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้เพื่อใกล้ชิดมนุษย์

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวจึงนำไปให้มาเกิดบนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นต้นอยู่ใกล้ชิดหรือซ้อนกันอยู่กับมนุษย์ บางครั้งมนุษย์ก็อัญเชิญมาร่วมกิจกรรมด้วย เช่น ในงานทำบุญต่างๆ ซึ่งผู้ประกอบพิธีสวดอัญเชิญเทวดามาร่วมบุญ หรือเทวดาที่อาศัยอยู่ตามบ้านเรือนของมนุษย์ เป็นต้น

หากจำแนกเทวดาชั้นนี้ตามที่อยู่อาศัยมี ๓ ประเภท ได้แก่

ก. **ภุมมเทวดา** ได้แก่เทวดาที่อาศัยอยู่ตาม ภูเขา แม่น้ำ มหาสมุทร บ้านเรือน ชุ่มประตุ เจดีย์ ศาลา หรือใต้พื้นดิน เป็นต้น

ข. **รุกขเทวา** เทวดาที่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ มี ๒ จำพวก คือ

- พวกอยู่บนต้นไม้ ถ้ามีวิมานอยู่บนยอดไม้ เรียกว่า **รุกขวิมาน** ถ้าอยู่บนสาขาของต้นไม้ เรียกว่า **สาขัฏฐวิมาน**

- พวกอยู่บนต้นไม้แต่ไม่มีวิมาน เทวดาที่อาศัยอยู่ตามต้นไม้ดังกล่าว บางพวกเมื่อต้นไม้ นั้นตายหรือถูกโค่นไปแล้ว ก็จะไปหาต้นไม้อื่นอยู่ต่อไป แต่บางพวกก็ยังยึดติดอยู่กับซากไม้นั้น แม้เขาตัดเอาไปทำบ้านเรือน เรือแพ ก็ยังตามไปอยู่

ค. **อากาศเทวดา** ได้แก่เทวดาที่มีวิมานอยู่ในอากาศ สูงจากพื้นดินขึ้นไปราว ๑ โยชน์ (๑๖ กิโลเมตร)

บนสวรรค์ชั้นนี้มีเทวดาผู้เป็นใหญ่ปกครองอยู่ ๔ องค์ เรียกว่า ท้าวจตุโลกบาล แบ่งเขตการปกครอง

ออกเป็น ๔ เขตดังนี้

(๑) **ท้าวธรรมฐ** ปกครองด้านทิศตะวันออก เทวดาในเขตแดนนี้มีพวกคนธรรพ์ซึ่งมีความถนัดในการดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ สมัยเป็นมนุษย์คงจะชอบงานด้านนี้ นอกจากนี้ยังปกครองพวกวิทยากร เป็นเทวดาที่มีฤทธิ์ มีเดช ซึ่งสมัยเป็นมนุษย์คงจะชอบเรื่องเครื่องรางของขลังอิทธิฤทธิ์ ก็เป็นได้

(๒) **ท้าววิรุฬหก** ปกครองด้านทิศใต้ ดูแลพวกกุมภัณฑ์ซึ่งเป็นยักษ์ที่มีร่างกายสูงใหญ่ มีห้องใหญ่ มีท่าทางดูร้าย นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์พิเศษคือ มีอذنตะเหมือนหม้อ จึงได้นามว่ากุมภัณฑ์ ซึ่งแปลว่า สัตว์ที่มีอذنตะเหมือนหม้อ

(๓) **ท้าววิรุฬปักข์** ปกครองด้านทิศตะวันตก ดูแลพวกนาค พวกนาคนี้มีฤทธิ์สามารถพันพิษทำร้ายคน สัตว์ถึงแก่ความตายได้ นอกจากนี้ยังแปลงร่างได้

(๔) **ท้าวเวสสุวัณ** ปกครองด้านทิศอุดร ปกครองพวกยักษ์

เทวดาชั้นนี้มีทั้งที่มีสัมมาทิฐิให้คุณต่อมนุษย์ได้ และมีทั้งมิจฉาทิฐิให้โทษต่อมนุษย์ได้เช่นกัน

๒. ดาวดิงส์

เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๒ มีความสุขอันประณีต รื่นรมย์กว่าสวรรค์ชั้นต้น ผู้ที่เกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ทำทาน และรักษาศีลดีกว่าผู้ที่เกิดบนสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา กล่าวคือ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ทำบุญเพราะมีจิตศรัทธา ที่จะบำรุงพระศาสนา หรืออนุเคราะห์ผู้อื่นและเห็น ว่าการทำทานเป็นสิ่งดีงามควรที่จะทำ นอกจากมีศีลแล้ว ยังมีหิริโอตตปบะด้วย เมื่อละโลกไปแล้วจึงมาเกิดบน สวรรค์ชั้นนี้

สวรรค์ชั้นดาวดิงส์ มีเทพผู้เป็นใหญ่ปกครองอยู่ ๓๓ องค์ โดยมี **พระอินทร์** หรือท้าวสักกเทวราช เป็น ประธาน และที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปศาสนาก็คือมี **พระ ธาตุจุฬามณี** ซึ่งเป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุและเขี้ยวแก้ว ข้างขวาของพระเศวตดา นอกจากนี้ยังมี**สุทธรรมาเทวสภา** สถานที่ประชุมซึ่งทุกวันพระเทวดาจะมาประชุมกัน เพื่อ ฟังธรรมจากเทวดาชั้นสูงผู้รอบรู้ธรรมมาแสดงให้ฟัง มิ ฉะนั้นก็ฟังธรรมหรือโอวาทจาก**พระอินทร์**

สวนอันนารีรมย์ของสวรรค์ชั้นนี้ คนไทยนำมา ตั้งชื่อเป็นวัง ดังที่เราคุ้นชื่อกันดีได้แก่

พระราชวังสวนจิตรลดา นำชื่อมาจากชื่อสวนดอกไม้ ที่อยู่ทางทิศตะวันตกของสุทนต์สนนนคร สวนนี้จะมีต้นปาริชาติหรือปาริฉัตร มีกลิ่นหอมอบอวลไปไกล

สวนมิสสกวัน นำชื่อมาจากชื่อสวนดอกไม้ที่อยู่ทางทิศเหนือของสุทนต์สนนนคร

ปารุสกวัน นำชื่อมาจากสวนดอกไม้ชื่อปารุสกวัน หรือผารุสกวัน ที่อยู่ทางทิศใต้ของสุทนต์สนนนคร

ส่วนทิศตะวันออกของนคร มีสวนดอกไม้ ชื่อ นันทวัน มีดอกมณฑารพมีสีเหลืองทอง สวยงามมาก ดอกไม้นี้เคยตกจากสวรรค์ เพื่อบูชาพระพุทธเจ้าขณะที่จะทรงดับขันธปรินิพพาน ซึ่งพระองค์ทรงปรารภว่า แม้จะงามเพียงใดก็เป็นเพียงอามิสบูชา มีค่าสู้ปฏิบัติบูชามิได้

นอกจากสวนดอกไม้อันสวยงามทั้งสี่ทิศของสุทนต์สนนนครแล้ว ก็ยังมีสระโบกขรณีอันน่ารื่นรมย์อยู่ในทิศทั้งสี่อีกทิศละ ๒ สถานที่ดังกล่าวเป็นรมณีสถานของเหล่าเทวดาทั้งหลาย

เทวดาในชั้นดาวดึงส์ ล้วนเสวยทิพย์สมบัติจากกุศลกรรมที่สั่งสมไว้ในอดีตชาติ อาหารที่บริโภคนั้น

ละเอียดกลมกล่อมเป็นสุธาโกชน์ ไม่มีอุจจาระ ปัสสาวะ
เทวดาผู้หญิงไม่มีประจำเดือน และไม่ต้องมีครรภ์
เหมือนมนุษย์ เว้นแต่เทวดาจำพวกภุมมัญญูบางองค์ที่
ยังมีประจำเดือน และมีครรภ์อย่างมนุษย์

ความเป็นอยู่ของเทวดาชั้นนี้ก็เช่นเดียวกับมนุษย์
มีการไปมาหาสู่กัน บางพวกก็เบียดเบียนกัน ชอบเสพ
สุขมีการขบร้องฟ้อนรำประโคมดนตรี เพลิดเพลินอยู่
ในอุทยานสระโบกขรณี มีความรักใคร่ปรารถนาเป็นคู่
ครองกัน หากขาดคู่ครองก็จะเบื่อหน่ายในความเป็นอยู่
ของตน ไม่เบิกบานรื่นรมย์เหมือนเทวดาที่มีคู่ครอง

๓. ยามา

เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๓ ผู้ที่ได้เกิดบนสวรรค์ชั้นนี้
หากอดีตชาติเป็นมนุษย์เมื่อตอนจะตายกุศลกรรมส่งผล
จิตมีความพอใจในช่วงที่จะชาติใจตาย นอกจากนี้ยังมี
ความมั่นคงในการทำทานและรักษาศีลมาเป็นอย่างดี
โดยเฉพาะการทำทานทำเพื่อหวังอนุเคราะห์แก่อุจจลต่อ
ผู้อื่น โดยมีหวังผลประโยชน์ตอบแทน เช่น ทำบุญ ใส
บาตร สร้างวัด โบสถ์ ศาลา เจดีย์ พระประธาน เพื่อ
หวังจรรโลงพระศาสนาและรักษาประเพณีอันดีงามที่
บรรพบุรุษทำไว้ เป็นต้น

ในไตรภูมิพระร่วงกล่าวถึงสวรรค์ชั้นยามาว่า มีปราสาทแก้ว ปราสาททอง ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว มีสวน สระโบกขรณีที่สวยงาม

คำว่ายามาแปลว่าปราศจากความลำบาก หรือถึงซึ่งความสุขด้วยดี ยามาเทวภูมิ หมายถึงที่อยู่ของเทวดาผู้ปราศจากความลำบาก และถึงซึ่งสุขอันเป็นทิพย์ เช่น มีรูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ วิมานและสมบัติก็เป็นทิพย์ ประณีตและละเอียดกว่าสวรรค์ชั้นที่ต่ำกว่า มีท้าวสุยามเทวราชหรือท้าวสุยามะเป็นจอมเทพปกครองชื่อสวรรค์ชั้นนี้จึงนำมาจากชื่อเทพผู้ปกครองก็ได้

๔. ดุลิต

เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๔ ผู้ที่ได้เกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ ได้สั่งสมทานและมั่นคงในการรักษาศีล ยิ่งกว่าผู้เกิดในสวรรค์ที่ต่ำกว่า และเมื่อถึงวาระที่จะต้องตาย กรรมฝ่ายกุศลเข้ามาอุปการะจิตทำให้จิตมีความผ่องใส จึงได้มาเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ เป็นสวรรค์ที่คนไทยเราคุ่นเคยกับชื่อเป็นอย่างดี ถึงกับนำไปตั้งเป็นที่ของอาคารสถานที่ต่างๆ เช่น เขตดุลิต โรงพักดุลิต โรงแรมดุลิตธานี เป็นต้น

สวรรคตครั้งนี้มีท้าวสันดุสิตเทพบุตรเป็นประมุข มีความสัมพันธ์กับพระพุทธรักษาหลายด้าน เช่น เมื่อครั้งจะมีพระพุทธรเจ้าองค์ปัจจุบันบังเกิดขึ้น เหล่าทวยเทพก็ปรึกษาหารือกันว่า สมควรจะทูลเชิญพระโพธิสัตว์องค์ใดเสด็จไปเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้าเผยแผ่พระพุทธรศาสนา หลังจากเลื่อนหายจากโลกไปช้านาน ที่สุดก็เห็นพ้องกันว่าพระเวสสันดรซึ่งบำเพ็ญพระโพธิสัตว์บารมีในชาติสุดท้าย ได้ขึ้นสู่สวรรคตชั้นดุสิตเป็นเทพผู้เป็นใหญ่ปกครองสวรรคตชั้นนี้ จึงพากันไปทูลเชิญสันดุสิตมหาเทพให้ไปเกิดในโลกมนุษย์ ในพระครรภ์ของพระนางสิริมหามายา ดังที่เราได้ศึกษากันในพุทธประวัติ

นอกจากนี้พระนางสิริมหามายาหลังจากที่ประสูติพระสิทธัตถะราชกุมารที่ลุมพินีวันได้ ๗ วัน ก็เสด็จสวรรคต ได้มาบังเกิดเป็นเทพธิดาเสวยทิพย์สมบัติอยู่บนสวรรคตชั้นดุสิตจนถึงวันนี้ เมื่อพระพุทธรเจ้าทรงระลึกถึงพระคุณของพระมารดา จึงเสด็จไปยังสวรรคตชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดสนองคุณพระมารดา

เหตุที่เลือกแสดงธรรมบนสวรรคตชั้น ๒ คือ ดาวดึงส์ เพื่อเปิดโอกาสให้เทวดาที่อยู่ชั้นต้นซึ่งไม่

สามารถขึ้นไปบนสวรรค์ชั้นสูงได้ มีโอกาสฟังธรรม ครั้งนั้นพระอินทร์ได้ขึ้นมาทูลเชิญพระพุทธมารดาลง ไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ พระคาสดาทรงประทับอยู่เหนือ บันฑุก็มพลศิลาอาสน์ภายใต้ต้นปาริชาติ ทรงแสดง พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์โปรดพระมารดาและเหล่า เทวดาทั้งหลาย ยังผลให้พระมารดามีดวงตาเห็นธรรม เป็นพระโสดาบัน

อนึ่ง บรรดาพระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่บำเพ็ญ บารมีปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล ก่อน จะไปเกิดเป็นมนุษย์เพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็จะมา เกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ก่อน แม้พระศรีอาริยมตไตรยหรือ หรือพระศรีอาริย์ ก็อยู่บนสวรรค์ชั้นนี้ เพื่อรอเวลาที่จะ ไปตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป อย่างไรก็ตาม เทวดาบนสวรรค์ชั้นดุสิตหาได้มีแต่ผู้ที่เป็นพระโพธิ สัตว์ทุกองค์ไม่ ยังมีเทพองค์อื่นๆ อีกมากมายอยู่ด้วย แมื่อนาถบิณฑิกเศรษฐี มหาอุบาสกผู้ได้คุณธรรมเป็น พระโสดาบัน ก็มาเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ด้วย

ทุกวันพระหรือวันธรรมสวณะ จะมีการแสดง ธรรมให้ทวยเทพที่สนใจในพุทธธรรมได้มาฟังกัน ผู้ แสดงธรรมก็คือ ท้าวสันดุสิตเทวาริราช ผู้ปกครอง

สวรรค์ชั้นนี้แน่นอน ท้าวเธอเป็นพหูสูต รู้ข้อธรรมของ พระพุทธเจ้ามาก หรือบางครั้งก็อัญเชิญเทพบุตร พระ โพรตีสัตว์เป็นผู้แสดงธรรมโปรดเสมอ ทำให้เทวดาชั้น ดุสิตยินดีปรีดาเป็นยิ่งนัก ด้วยเหตุนี้หลายคนที่คร่ำคร่า ในพระพุทธานุศาสน์ หากยังไม่บรรลุมรรคผลจึงปรารถนา ที่จะมาเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้

อย่างไรก็ตามผู้ที่จะได้บังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ ต้องเป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์ยุติธรรม ชอบสดับตรับฟังพระธรรมเทศนา มีปัญญาดี หรือเป็น พระโพรตีสัตว์ ผู้บำเพ็ญบารมีมาเป็นอย่างสูงแล้ว จึงจะ ได้มาบังเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้

๕. นิมานรดี

เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๕ เทวดาบนสวรรค์ชั้นนี้สามารถ เนิรมิตปราสาทวิมาน และสมบัติอื่นๆ อันเป็นที่พิสมัยได้ ตามใจปรารถนา ขึ้นอยู่กับกำลังบุญที่เทพแต่ละองค์ได้ สั่งสมไว้

นิมานรดี มีความหมายว่า เทวดาที่มีความสุข ความเพลิดเพลินในกามคุณทั้ง ๕ ที่ตนเนรมิตขึ้นมา หรือหมายถึงที่อยู่ของเทวดาผู้มีท้าวสุนิมิตเป็นผู้

ปกครอง นางวิสาขามหาอุบาสิกาผู้ได้คุณธรรมเป็น
พระโสดาบัน ก็มาเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้

๖. ปรนิมมิตวสวัตตี

เป็นสวรรค์ชั้นสูงสุด อยู่เหนือชั้นนิมมานรดีขึ้นไป
ไปในเบื้องบนไกลแสนไกล การเป็นอยู่ของทวยเทพผู้
เกิดในแดนสวรรค์แห่งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ

เทวดาฝ่ายเทพ มีท่านท้าวปรนิมมิตเทวธิดา ทรง
เป็นผู้ปกครอง

เทวดาฝ่ายมาร มีท่านท้าวปรนิมมิตวสวัตตี
มาราธิดา หรือพญาวสวัตตีทรงเป็นผู้ปกครอง

สวรรค์ชั้นนี้จึงมีนามว่าปรนิมมิตวสวัตตีภูมิ
เทวดาฝ่ายเทพและฝ่ายมาร จะแยกกันอยู่ ไม่ได้ไปมา
หาสู่กัน ทุกผู้ล้วนแต่ได้รับความสุขและเสพทิพยสมบัติ
อันประณีตประเสริฐกว่าสวรรค์ชั้นอื่นๆ เพราะเป็นเทพ
ผู้อุบัติเกิดในสวรรค์ชั้นสูงสุด

อนึ่ง พญาวสวัตตีมารเข้ามาเกี่ยวกับพระพุท
ศาสนา ตอนที่ทรงหัตถานเจ้าชายลิทัตถะมิให้เสด็จ
ออกบวช แม้ในช่วงที่จะตรัสรู้ก็มาขัดขวาง หลังตรัสรู้
เผยแผ่พระศาสนาแล้วก็มาทูลเชิญให้เข้าสู่พระนิพพาน

อย่างไรก็ตามพญาวสวัตติมารก็เป็นผู้ที่ปรารถนาพุทธภูมิ
บำเพ็ญพระโพธิสัตว์บารมีอยู่เช่นกัน

บุคคลเมื่อละโลกแล้ว จะมาเกิดบนสวรรค์ชั้นนี้ได้
จะต้องสั่งสมทานบารมีและศีลบารมียิ่งกว่าการเกิดบน
สวรรค์ชั้นต่ำกว่า สำหรับทิพยวิมานและทิพยสถานอื่นๆ
หากประสงค์จะได้สิ่งใดก็จะมีเทวดามาปรินิรมิตให้

สรุป เทวดาทั้ง ๖ ชั้น เกิดแต่บุญกุศลแห่งทาน
และศีลที่ได้ทำไว้สมัยเป็นมนุษย์ จะขึ้นสู่สวรรค์ชั้นสูง
ระดับใด ย่อมขึ้นอยู่กับกำลังของทานและศีลแห่งตน เว้น
แต่ว่าได้อธิษฐานแห่งผลบุญที่จะเกิดบนสวรรค์ชั้นสูง
แต่ปรารถนาจะเกิดบนสวรรค์ชั้นต่ำกว่า เช่น พระเจ้า
พิมพิสารได้คุณธรรมของพระโสดาบัน ท่านปรารถนา
จะเกิดบนสวรรค์ชั้นต้นคือจาตุมหาราชิกา เพราะ
ปรารถนาจะเป็นบริวารของท่านท้าวเวสสุวรรณ จึงได้เกิด
บนสวรรค์ชั้นนั้น

บนสวรรค์ตั้งแต่ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไป จะมีวิมาน
อุทยาน สระโบกขรณี อันเป็นรมณีสถานให้เทวดาได้
พักผ่อนรื่นรมย์ สวรรค์ชั้นสูงจะมีทิพยสถานเหล่านี้
งดงามประณีตกว่าสวรรค์ชั้นต่ำ

นับแต่สวรรค์ชั้นยามาขึ้นไปจนถึงชั้นสูงสุด แสงอาทิตย์แสงจันทร์จะส่องไม่ถึง แต่ก็ไม่มืดเพราะมีรัศมีจากกายของเทวดา ตลอดจนวนิมาน อุทยาน สระโบกขรณีและสิ่งต่างๆ จะมีแสงสว่างในตัว ทำให้ทั่วเทวภูมิ นั้นสว่างนวลตาอยู่นิจกาล เมื่อจะกำหนดวันคืน เทวดาในสวรรค์ชั้นนั้นก็จะดูจากดอกไม้ทิพย์ หากดอกไม้บานแสดงว่าเป็นเวลากลางวัน หากดอกไม้หุบเป็นเวลากลางคืน

การเสพกามของเหล่าเทพบุตรและเทพธิดาบนสวรรค์ชั้นยามาขึ้นไป จะไม่มีการเสพลังวาสแบบมนุษย์ เพียงแค่สัมผัสโอบกอดกัน ก็มีความสุขอันประณีตเป็นที่พึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ไม่มีน้ำเมื่อน้ำอสุจิหลังออกมา ไม่มีการตั้งครรรภ์ การเกิดของเทวดาจะเกิดแบบโอปปาติกะ คือเป็นรูปร่างหนุ่มสาวงดงามและคงอยู่ในรูปลักษณะนั้นไปตลอดกาล จนกว่าจะสิ้นอายุขัยหรือหมดบุญ ไม่มีแก่ หรือเจ็บป่วยด้วยโรคภัยต่างๆ อาหารของเทวดาตั้งแต่ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไปจะเป็นอาหารทิพย์ นึกอยากเสพสิ่งใดก็สำเร็จได้ด้วยใจ เทวดาจึงไม่มีกระเพาะ ลำไส้ ไม่ต้องขับถ่าย เพราะมีกายทิพย์

เทวดาที่อยู่บนสวรรค์ชั้นสูง ย่อมมีรูปโฉมและ
ทิพยสมบัติสวยงามประณีตกว่า และมีอายุชั้ยยืนยาว
กว่าเทวดาที่อยู่ชั้นล่าง อย่างไรก็ตามเทวดาทุกสวรรค์
ชั้นฟ้า ก็ยังเพลิดเพลินยินดีกับกามคุณทั้ง ๕ อันมีรูป
เสียง กลิ่น รส สัมผัส และยังยึดติดอยู่ในกามดังกล่าว
จึงยังมีตัณหาอยู่ในจิตอันนำพาให้เวียนว่ายตายเกิดใน
วัฏสงสาร เมื่อหมดบุญหรือหมดอายุชั้ยแล้ว อาจจะ
เกิดมาเป็นมนุษย์หรือไปเกิดในอบายภูมิ เช่น นรก สัตว์
เดรัจฉาน ก็ได้

เมื่อพระพุทธรองค์ทรงพรรณนาถึงความสุขบนสวรรค์ อันทำให้เหล่าเทวดาหลงเพลิดเพลินยินดีพอใจในกามคุณทั้ง ๕ อันมีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ แล้วก็ทรงแสดงถึงโทษของกามคุณดังกล่าว อันเป็นเครื่องยั่วย้อมจิตใจให้สัตว์โลกลุ่มหลงมัวเมา ในการครอบครองและเสพ อย่างไม่รู้จักอึด ไม่รู้จักเบื่อ ไม่มีความพอเพียง ยิ่งบนแดนสวรรค์ได้เสพกามอันประณีตก็ยิ่งเพลิดเพลินยินดีลุ่มหลงและยึดติดมาก อายุของเทวดาก็ยาวนานตามลำดับชั้น ทำให้ไปค้างอยู่บนสวรรค์นานแสนนาน เสียเวลาที่จะสร้างบารมีเพื่อให้บรรลุถึงมรรคผลนิพพาน อันเป็นที่สุดแห่งความพ้นทุกข์

กามนั้นมีสุขน้อย มีทุกข์มาก ทุกข์จากการแสวงหา การครอบครอง ดูแลรักษา และการวิบัติหรือพลัดพรากจากไป พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบโทษของกามซึ่งมีประการต่างๆ ดังนี้

กามทั้งหลายเหมือนหลุมถ่านเพลิง อาจที่จะทำให้ผู้ที่ตกลงไปถึงความตาย หรือได้รับทุกข์แสนสาหัส

กามเปรียบไว้เหมือนก้อนเนื้อ ถ้าสัตว์ตัวใดคาบไว้ สัตว์ตัวอื่นก็จะเข้ามารุมยื้อแย่งเอาไป

กามเปรียบเหมือนคบเพลิง ถ้าผู้ใดถือไว้ทวนลม ไม้วาง เปลวไฟก็จะย้อนมาเผาผลาญร่างกายให้ร้อนไหม้

กามเปรียบเหมือนผลไม้ เมื่อผู้ต้องการผลปีนขึ้นไปเก็บ ย่อมทำให้กิ่งก้านสาขาของไม้ต้นนั้นหักลงมา

กามเปรียบเหมือนคมดาบและคมหว่าน ผู้ใดผลอไม่ระวังไปกระทบเข้า ย่อมจะได้รับบาดเจ็บ

กามเปรียบเหมือนศิระของงูพิษ ผู้ไม่ระวังไปเหยียบเข้า ย่อมถูกขบกัดได้รับพิษเจ็บปวดหรือถึงแก่ตาย

กามเปรียบเหมือนเขียงสับเนื้อ เมื่อเขาสับเนื้อ
ย่อมโดนเขียงให้กร่อนลงทุกที

กามเปรียบเหมือนของที่ยืมเขามาใช้ เสร็จกิจ
แล้วก็ต้องส่งเจ้าของไป

กามเปรียบเหมือนความฝัน ตื่นขึ้นมาก็ว่างเปล่า
สูญสิ้นไปเท่านั้นเอง

อนึ่ง กามอันมี รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ซึ่งเป็นอายตนะภายนอก แต่ละอย่างก็ไม่เที่ยง มีความ
แปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุ หรือเป็น**อนิจจัง**
ถูกปรุงแต่งขึ้นมาไม่มีความสมบูรณ์ในตัว มีความกร่อน
โทรมไปตามกาลเวลา ยากที่จะคงทนอยู่ในสภาวะเดิมได้
หรือเป็น**ทุกขัง** ไม่ใช่ของใครจริง ไม่สามารถบังคับให้
เป็นไปดังที่ปรารถนา หรือเป็น**อนัตตา**

แม้ตัวผู้เสพโดยอาศัยอายตนะภายใน อันมี ตา หู
จมูก ลิ้น กาย ก็ไม่เที่ยง เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เช่น
กัน หากเข้าไปยึดถือว่าเป็นตนและของตนแล้ว ก็
ต้องการที่จะบังคับให้ได้ตั้งใจหมาย เมื่อไม่เป็นตามที่
ปรารถนาก็จะทุกข์ การเสพกามจึงเป็นที่มาแห่งทุกข์

การที่สัตว์โลกยังลุ่มหลงมัวเมาเสพกามอยู่ ก็เหมือนเปิดรับตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิต และเลี้ยงดูตัณหาให้มีกำลังครอบครองจิตไว้อย่างเหนียวแน่น ตัณหาทั้ง ๓ อันมี**กามตัณหา**ได้แก่ความยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส **ภวตัณหา**ได้แก่ความทะยานอยากได้ อยากมี อยากเป็น ในสถานะใดสถานะหนึ่ง และเมื่อได้แล้วก็อยากให้สิ่งนั้นดำรงอยู่ต่อไปไม่เสื่อมคลาย **วิภวตัณหา**ได้แก่ความไม่ชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ครั้นเมื่อได้สัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งนั้น ก็อยากให้ผ่านไปโดยเร็ว

ตัณหาทั้ง ๓ เป็นเหตุแห่งทุกข์หรือสมุทัย และเป็นเหตุปัจจัยที่นำพาสัตว์โลกให้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารกันยาวนาน หากยังไม่หาทางดับตัณหาก็กไม่มีวันพ้นจากวัฏสงสารไปได้ และการเกิดทุกชาติย่อมมีทุกข์อยู่รำไป ไม่ว่าจะเกิดในภพชาติใดก็ทุกข์อยู่ในภพชาตินั้น ทุกข์อยู่กับสถานะที่ตนได้ มี เป็น เพราะสถานะเหล่านั้นย่อมดำเนินไปตามกฎอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา โดยไม่มีข้อยกเว้น มีแต่निพพานเท่านั้นที่จะดับตัณหา ไม่มีการเกิดอีกต่อไป จึงจะพ้นทุกข์ไปได้โดยสิ้นเชิง

เมื่อผู้มีปัญญาเห็นชอบตามความเป็นจริงว่า กามเป็นที่มาแห่งทุกข์ จึงดำริออกจากกาม ด้วยการเจริญเนกขัมมะ ซึ่งการออกจากกามนั้นมีอยู่ ๔ ลักษณะ คือ

๑. กายไม่ออก ใจไม่ออก หมายถึงมรวาสผู้ครองเรือนยังหมกมุ่นมัวเมายึดติดในการเสพกามอยู่

๒. กายออก แต่ใจไม่ออก หมายถึงผู้ที่ออกบวชเป็นพระสงฆ์ เณร ซี หรือนักบวชอื่นๆ โดยออกจากการครองเรือน แต่จิตใจก็ยังหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่กับเรื่องของกามทั้งหลาย หรือในการดำรงชีวิตก็ยังเฝ้าอยู่ด้วยกาม

๓. ใจออก แต่กายไม่ออก หมายถึงผู้ที่เมื่อหน่วย
คล้ายกำหนดในการครองเรือนหรือการประกอบอาชีพ
อยากจะทำเพราะเห็นภัยในวัฏสงสาร แต่ก็ยังทำ
ไม่ได้เพราะยังต้องดูแลรับผิดชอบต่อบุคคลในครอบครัว
อยู่ การดำเนินชีวิตไม่ติดขัดในกาม แม้ต้องเสพกาม
บางอย่างตามสถานะบทบาทและหน้าที่ แต่ก็เสพอย่าง
รู้เท่าทัน ไม่ยึดติดด้วยความลุ่มหลง บุคคลดังกล่าว
ใฝ่ในทางธรรม ขวนขวายที่จะฝึกฝนอบรมตนด้วย
การเจริญภาวนา

๔. กายก็ออก ใจก็ออก หมายถึงผู้ที่เห็นโทษ
ของกาม ซึ่งเป็นเหยื่อล่อให้สัตว์โลกลุ่มหลงมัวเมา ถูก
คุมขังไว้ในวัฏสงสารอันมากด้วยทุกข์จึงคิดออกจากกาม
ทิ้งอาชีพการงานและการครองเรือน ด้วยเห็นว่าสิ่ง
เหล่านี้ล้วนเป็นสัมภาระคอยหน่วงเหนี่ยวจุกจิกไว้ ออก
มาเป็นนักบวช มีชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ยึดติดในกาม
มุ่งสู่ความสงบ ปรารภความเพียร ด้วยการเจริญสมณะ
และวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อหวังธงชัยแห่งพระนิพพาน
เป็นจุดหมาย

เมื่อพระพุทธรองค์ทรงแสดงธรรมมาโดยลำดับขั้น
โดยเริ่มจากธรรมที่เป็นพื้นฐานสำหรับฆราวาสผู้ครอง

เรือน ให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันซึ่งจะต้องมีทานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสียก่อน นอกจากนี้ก็จะต้องรักษาศีล เพื่อที่จะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน อานิสงส์แห่งการให้ทานและการรักษาศีล เมื่อตายไปแล้วกำลังของบุญดังกล่าวก็จะนำไปเกิดบนสวรรค์ นับแต่ชั้นต้นจนถึงชั้นสูง ตามกำลังแห่งบุญที่ได้ทำไว้

อย่างไรก็ตามแม้สวรรค์เป็นทิพยสถานที่มีความสุขอันรื่นรมย์ แต่ก็ยังเจืออยู่ด้วยความทุกข์ เพราะเวทดาทั้งหลายยังหลงเพลิดเพลिनมัวเมาในการเสพกามอยู่ กามเป็นเหยื่อล่อที่ดักขังสัตว์โลกไว้ในวัฏสงสาร เวทดาเมื่อสิ้นอายุขัยหรือหมดบุญแล้ว ยังต้องกลับมาเกิดอีก อาจจะเป็นมนุษย์หรือเกิดในอบายภูมิก็ได้ จึงทรงแสดงให้เห็นโทษของกาม และชี้ทางออกจากกาม เพื่อมุ่งบำเพ็ญเนกขัมมบารมีด้วยการออกบวช เพื่อชวนช่วยในการภาวนาอันเป็นเส้นทางที่มุ่งสู่การดับทุกข์

เมื่อผู้ฟังมีความเข้าใจในธรรมพื้นฐานแล้ว จึงทรงแสดงธรรมที่สูงขึ้นไป นั่นคือ**อริยสัจ ๔** เป็นธรรมที่ชี้แนวทางแห่งมรรคา หรือทางสายเอก อันนำไปสู่ความพ้นทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง

กล่าวโดยสรุป สำหรับฆราวาสผู้ครองเรือน หากมีวาสนาบารมีที่จะเข้าถึงธรรมได้ พระพุทธองค์จะทรงแสดง**อนุப்புพิกถา**ให้ฟังก่อน เพื่อปูพื้นฐานในธรรมที่ควรปฏิบัติเป็นเบื้องต้น เมื่อผู้ฟังมีความเข้าใจดีแล้ว จึงทรงแสดง**อริยสัจ ๔** เป็นลำดับต่อไป

จึงกล่าวได้ว่าฆราวาสผู้ครองเรือนควรปฏิบัติธรรมเรื่องทาน ศีล ให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคง แล้วต่อด้วยภาวนา อันเป็นธรรมขั้นสูง หากไม่มีธรรมขั้นพื้นฐานแล้ว จะขั้นสูงได้อย่างไร

ทานและศีล เป็นธรรมที่ควรปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิต เพื่อขัดเกลาจิตและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติให้เป็นคนดี มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ภาวนา อันประกอบด้วย**สมถกรรมฐาน**และ**วิปัสสนากรรมฐาน** เป็นธรรมที่จะพัฒนาจิตให้มีสติ สมาธิ และปัญญา **รู้**เท่าทันสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และ**เข้าใจ**ว่าทุกๆ สิ่ง ทั้งภายในและภายนอกว่าสักแต่เป็นรูปและนาม หาใช่เป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ไม่ มีธรรมชาติที่ตกอยู่ใต้กฎไตรลักษณ์ ไม่ควรยึดถือว่าเป็นเรา ของเรา เพื่อวางใจให้เที่ยงธรรมเป็นอุเบกขา

ต่อทุกผัสสะ อันเป็นการถอดถอนตัณหาและอุปาทาน
ออกจากจิต

ดับตัณหาและอุปาทานได้ ก็ดับกระแสของการ
เวียนว่ายตายเกิดได้

ทาน ศีล จึงเป็นธรรมเบื้องต้น เป็นพื้นฐานของ
มรณวาส

ภาวนา ถือเป็นธรรมขั้นสูงที่จะนำไปสู่ยอด

**หากไม่สร้างฐานให้มั่นคงแข็งแรงเสียก่อน จะขึ้น
ถึงยอดได้อย่างไร**

การที่จะเป็นพระอริยบุคคลแม้ขั้นต้นได้ คือพระ
โสดาบัน ก็ต้องมีศีล ๕

เป็นคนดีมีคนรัก ก่อนที่จักเป็นอริยบุคคล

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมีความประสงค์จะกล่าวถึง
ธรรมพื้นฐานที่มรณวาสนักปฏิบัติธรรมควรให้ความสนใจ
และนำไปปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิต เพราะส่วนใหญ่แล้ว นัก
ปฏิบัติธรรมมักจะมองข้ามสิ่งนี้ไป

ส่วนเรื่องอริยสัจ ๔ นั้น มีผู้รู้หลายท่านเขียนไว้
แล้ว คงหาอ่านได้ไม่ยาก จึงไม่ขอนำมาเขียนไว้ในเล่มนี้

สิ่งใดที่ผู้อ่านได้ประโยชน์ ผู้เขียนขออนุโมทนา
ด้วย

สิ่งใดที่ผิดพลาดบกพร่อง ผู้เขียนขออภัยและขอ
อโหสิกรรมมา ณ ที่นี้ด้วย

พระชาญชัย อธิปญโญ

ร่วมอารามธรรมสถาน

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ประวัติ

พระอาจารย์ ชาญชัย อธิปญโญ

ร่วมอารามธรรมสถาน

เกิด

เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๙๖ ที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรของนางหมวย และนายเจ๊กเม้ง แซ่ลิ้ม

ใฝ่ฝันอยากเป็นนักประพันธ์ตั้งแต่เด็ก จึงเข้ากรุงเทพฯ เรียนต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จบปริญญาตรีวารสารศาสตร์ (สาขาสื่อสารมวลชน) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างทำงานก็หาโอกาสเรียนจนจบปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔

การทำงาน

- เขียนบทภาพยนตร์ที่ไทยทีวีสีช่อง ๔ (ช่อง ๙ อสมท.)
- ทำงานธนาคาร
- ทำงานสถาบันการเงิน
- อาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บริษัทในเครืออังกฤษตรางู และ สหพัฒน์พิบูลย์

- ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารยุทธวิถีสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ตำแหน่งสุดท้าย เมื่อปี ๒๕๑๖)

การศึกษาธรรม

เข้าวัดฟังธรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ จนถึงปี ๒๕๒๗ จึงได้มีโอกาสเข้าอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกับคุณแม่สิริ กรินชัย ๗ วัน จากที่เคยหลงผิด ไม่รู้เรื่องพระพุทธรูปศาสนา มาเป็นผู้สนใจพระพุทธรูปศาสนา อันเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิต ต่อมา ไม่ว่าจะทำงานที่ใด มักจะได้รับมอบกิจกรรมด้านธรรมะในองค์กรเสมอ ยิ่งเพิ่มศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนายิ่งขึ้น ได้เข้าปฏิบัติกรรมฐานทุกปีและได้แสวงหาครูบาอาจารย์และศึกษาแนวทางปฏิบัติต่างๆ อยู่เสมอ

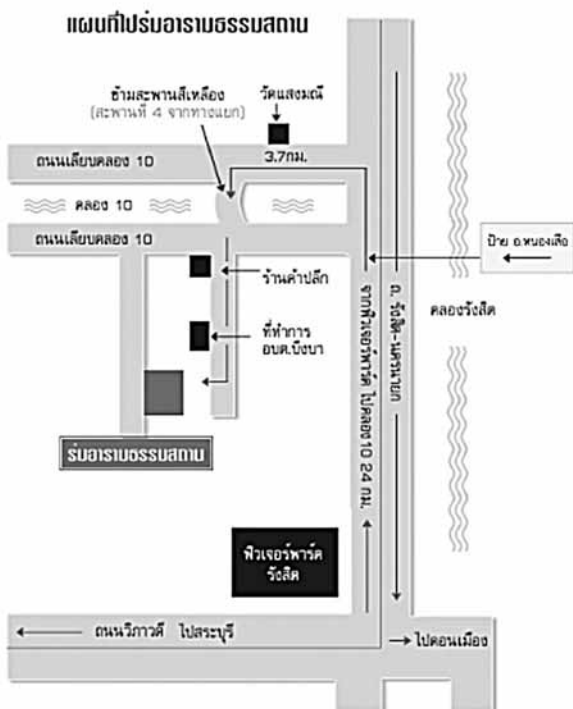
ในปี ๒๕๓๐ มีความประสงค์จะออกบวชยาวไม่มีกำหนด แต่ติดภาระบุตรชาย ๒ คน ที่ยังเรียนอยู่ จึงบอกความประสงค์ให้ภรรยาและบุตรทราบ เพื่อเตรียมตัวเตรียมใจแต่เนิ่นๆ จนเมื่อบุตรทั้งสองจบปริญญา มีงานทำเรียบร้อยแล้ว ท่านจึงได้เข้าอุปสมบทที่วัดป่าบ้านค้อ ซึ่งหลวงพ่อดุล ฆิปปโย เป็นเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๓ แล้วไปจำพรรษาอยู่ที่วัดตาดน้ำพุ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี

สถานที่จำพรรษา

ปัจจุบันท่านจำพรรษาอยู่ที่ร่มอารามธรรมสถาน ซึ่งเป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คลอง ๑๐ (ฝั่งธัญบุรี) ตำบลบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

งานเขียน

ท่านได้เขียนหนังสือธรรมะไว้หลายเล่ม เช่น จริ่งตามความเป็นจริง, กรรมใดใครก่อ (กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด), ปมปริศนาสี่นามิ, จากหอคอยสู่ดวงดาว, บัญชีบุญ-ดอกเบ็บบาบ (บัญชีชีวิต, ชีวิตคือละคร), เราเลือกเกิดได้ และ ความจนที่น่ากลัว

ดับตัณหาและอุปาทานได้
ก็ดับกระแสของการเวียนว่ายตายเกิดได้
ทาน ศีล จึงเป็นธรรมเบื้องต้น
เป็นพื้นฐานของมรรกา
ภาวนา ถือเป็นธรรมขั้นสูงที่จะนำไปสู่ยอด
หากไม่สร้างฐานให้มั่นคงแข็งแรงเสียก่อน
จะขึ้นถึงยอดได้อย่างไร
การที่จะเป็นพระอริยบุคคลแม้ขั้นต้นได้
คือพระโสดาบัน ก็ต้องมีศีล ๕
เป็นคนดีมีคนรัก ก่อนที่จักเป็นอริยบุคคล

พระอาจารย์ชาญชัย อธิปณฺโณ
ร่มอารามธรรมสถาน
www.romaram.org

www.kanlayanatam.com